

Skärgårdsfamiljen

Hur mår den åboländska skärgårdsfamiljen idag?

Paulina Emretsson

Izabelle Gabrielsson

Felicia Helenius

Examensarbete för sjukskötare och socionom (YH-examen)

Åbo 2018

Examensarbete

Författare: Paulina Emretsson, Izabelle Gabrielsson, Felicia Helenius

Utbildningsprogram och ort: Utbildning till sjukskötare YH och socionom YH

Handledare: Pia Liljeroth

Titel: Skärgårdsfamiljen – Hur mår den åboländska skärgårdsfamiljen idag?

Datum 16.5.2018

Sidantal 43

Bilagor 1

Abstrakt

Hur ser egentligen livsvillkoren ut för familjer i den åboländska skärgården? Är det någon skillnad i hälsa och välfärd i jämförelse med övriga Finland? Effektivisering och kommunsammanslagningar är aktuella inslag i kommunalpolitiken. Status som skärgårdskommun medför förhöjda statsbidrag vilka tryggar tillgången till basservice i den egna kommunen.

Det här är ett arbete som ingår i det större projektet "SKÄRGÅRDSLIV". Bakgrunden till projektet är att det ska leda till en databas med information om familjer i den åboländska skärgården med fokus på hälsa och välfärd. Arbetets syfte är att kartlägga och utreda livsvillkoren för familjer i den åboländska skärgården utgående från frågeställningen: Hur ser livsvillkoren ut för familjer i skärgården?

Arbetet har genomförts som en allmän litteraturöversikt där fokus har varit att studera livsvillkoren utgående från faktorerna: hälsa och välfärd, familjen och livsmiljön, sysselsättning- och arbetsmöjligheter, förbindelser, basservice och övrigt serviceutbud samt fritid. Litteratursökningen omfattar statistiska utredningar och kartläggning av den åboländska skärgårdens uppbyggnad och serviceutbud samt information om familjers hälsa och välfärd. En stor utmaning som skärgården står inför är den negativa befolkningsutvecklingen. Undersökningar visar att skärgårdsbefolkningen minskar i snabbare takt än övriga Finlands befolkning. Troliga orsaker kan vara att det föds färre barn i skärgården och en påtagligt stigande åldersstruktur.

Språk: Svenska

Nyckelord: Hälsa, välfärd, livsvillkor, skärgård, familj, Åboland

---

BACHELOR'S THESIS

Author: Paulina Emretsson, Izabelle Gabrielsson, Felicia Helenius

Degree Programme: Utbildning till hälsovårdare YH, socionom YH

Supervisors: Pia Liljeroth

Title: The archipelago family/Skärgårdsfamiljen - Hur mår den åboländska skärgårdsfamiljen idag?

Date 16.5.2018   Number of pages 43   Appendices 1

Summary

How does life really look like in families in the archipelago of Turku? Is there any difference in health and welfare compared to the rest of Finland? Efficiency and municipality unification are current elements of municipal politics. Status as archipelago municipality entails increased government grants which ensure access to basic services in their own municipality.

This is a work that is part of the larger project "SKÄRGÅRDSLIV". The background to the project is that it will lead to a database of information about families in the archipelago of Turku focusing on health and welfare. The purpose of the work is to map and investigate the living conditions of families in the archipelago of Turku based on the question: What are the living conditions for families in the archipelago?

The work has been carried out as an overview, focusing on studying living conditions based on the factors: health and welfare, the family and the living environment, employment and work opportunities, communications, basic service and other services and leisure. The literature search includes statistical surveys and mapping the archipelago's construction and service selection and information on family health and welfare. A major challenge in the archipelago is the negative population development. Studies show that the archipelago population is decreasing at a faster tempo than the rest of Finland's population. Likely causes may be fewer childbearing in the archipelago and a markedly rising age structure.

Language: Swedish   Key words: Health, welfare, living conditions, archipelago, family, archipelago of Turku

---

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Metod	2
3	Livsvillkor i skärgården	5
3.1	Åbolands skärgård	6
3.2	Faktorer för utveckling inom skärgården.....	8
3.3	Utmaningar	9
4	Hälsa och välfärd	10
4.1	Barn och unga	11
4.2	Vuxna och familj.....	15
5	Familjen och livsmiljön	16
5.1	Vardag.....	16
5.2	Boende	17
5.3	Trygghet.....	18
5.4	Uppväxtmiljö.....	19
6	Sysselsättning- och arbetsmöjligheter	20
6.1	Arbetsplatser.....	21
6.2	Arbetslöshet	21
6.3	Utbildningsnivå.....	22
6.4	Sysselsättning	23
7	Förbindelser	24
8	Basservice och övrig serviceutbud	26
8.1	Primärvård.....	26
8.2	Socialservice.....	27
8.3	Dagvård och skolor	28
8.4	Räddningstjänster	30
8.5	Livsmedel och övrig försäljning.....	31
8.6	Mat- och serveringsställen.....	31
8.7	El- och datanät.....	32

8.8	Övriga tjänster	32
9	Fritid.....	33
9.1	Kultur- och föreningsverksamhet.....	33
9.2	Kyrkor och församlingar	34
10	Diskussion och kritisk granskning.....	35
	Källförteckning	37

1 Inledning

Hur situationen ser ut hos en familj påverkas utifrån hur familjen i sig själv mår samt hur samhället och de yttre omständigheterna påverkar familjens hälsa. Syftet med arbetet är att kartlägga och utreda livsvillkoren för familjer i den åboländska skärgården utgående från frågeställningen: Hur ser livsvillkoren ut för familjer i skärgården? Detta projekt genomförs som en allmän litteraturöversikt och har som mål att leda till en ny databas med information om familjer i den åboländska skärgården med fokus på hälsa och välfärd. Tyngdpunkt läggs också på hur familjer i övriga Finland mår, för att kunna jämföra vilka faktorer som utgör skillnader hos skärgårdsfamiljen med övriga familjer. Inom projektet utvecklas även delaktighetsfrämjande datainsamlingsmetoder för familjeintervjuer.

För att innehållsmässigt avgränsa och få struktur på projektarbetet är utgångspunkten Institutet för hälsa och välfärds mall på vad hälsa och välfärd innefattar (se bilaga 1). Arbetet utgår från THL:s modell, vilken använts för att kartlägga hälsotillståndet hos skolbarn och andra stadiets studerande i Finland. Istället för att inkludera alla delar från THL:s modell har detta projektarbete en egen modell genom vilken arbetet framhäver de delar som anses relevanta för skärgårdsfamiljen. Dessa delar är valda utgående från relevansen av de faktorer som präglar skärgårdsfamiljernas hälsa och välfärd. Målet är att kunna kartlägga och sammanställa aktuell fakta som finns om skärgårdsfamiljernas livsvillkor och hur de kan jämföras med övriga Finlands familjers livsvillkor. För att säkerställa enighet om benämningar definieras vissa begrepp. Ordet *hälsa* följer världshälsoorganisationens benämning av ”*ett tillstånd av fullständigt fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande, inte endast frånvaro av sjukdom eller funktionsnedsättning*”. (World Health Organisation, 1948) *Välfärd* definieras enligt Nationalencyklopedin som en redovisning av människors ekonomi, hälsa, utbildning, bostadsförhållanden, arbetsförhållanden etcetera. (Nationalencyklopedin, u.d.) Benämningen *familj* innefattar alla de familjeomständigheter som finns inom hela landet och definieras av Statistikcentralen. För närmare definition av familj hänvisar vi till projektarbetets andra del under namnet ”Delaktighetsfrämjande familjeintervjuer” (Gustavsson, et al., 2018).

Detta projektarbete fördjupar sig i skärgårdsfamiljers livsvillkor utgående från följande faktorer; hälsa och välfärd, familjen och livsmiljön, sysselsättning- och arbetsmöjligheter, förbindelser, basservice och övrigt serviceutbud samt fritid. Figur 1 visar en modell för dessa faktorer som åskådliggör projektarbetet.

Figur 1: Modell som utvecklats för detta arbete med delar som är inkluderade i skärgårdsfamiljens livsvillkor.

2 Metod

Detta examensarbete utförs som en allmän litteraturöversikt. Med litteraturöversikt menas framställandet av en specifik och avgränsad undersökningsfråga. I detta arbete besvaras frågeställningen: Hur ser livsvillkoren ut för familjer i skärgården? Efter frågeställningen går man vidare genom att söka efter litteratur inom det fält som undersökningsfrågan berör. (Kristensson, u.d.). Den allmänna litteraturöversikten handlar om att kartlägga och beskriva livsvillkoren för familjerna i Åbolands skärgård och sökningen sker inte på ett systematiskt sätt. Istället beskrivs och analyseras litteraturöversiktens valda studier. (Forsberg & Wengström, 2013, 25).

I nästa fas ska man kritiskt värdera och sammanställa denna litteratur. Frågan utgör syftet med undersökningen, litteratursökningen och granskningen är själva metoden och sammanställningen är resultatet. Det finns inga tydliga regler för antal studier eller databaser som skall ingå i en litteraturöversikt, det bästa är att finna och inkludera all relevant forskning och fakta. Mängden information som inkluderas beror dels på vad författaren kan finna och dels på hurudan information arbetet vill inkludera. (Forsberg & Wengström, 2013).

För att kunna lita på att informationen är korrekt och att datan är tillförlitlig ska man ställa kritiska frågor för att avgöra om källan är relevant för syftet. Alltid då data kommer från en källa som är en person eller en grupp ska dessa observeras noga och all data dokumenteras väl. (Jacobsen, 2012). Detta arbete har strävat efter att utgå från data som publicerats nyligen för att säkerställa aktualitet och validitet.

För att en vetenskaplig forskning ska anses sig vara godtagbar och tillförlitlig ska forskningen ha bedrivits enligt god vetenskaplig praxis. Centrala punkter för en god vetenskaplig praxis är; hederlighet och allmän noggrannhet i forskningen samt dokumenteringen och presentationen av undersökningsresultaten, etiskt hållbara dataansaffningsmetoder, hänsyn till tidigare forskning, god planering, genomförande och rapportering av insamlad data och principer. (Forskningsetiska delegationen, 2013). Detta arbete har i sin etiska granskning av källor kontrollerat att data stämmer ihop med kraven för god vetenskaplig praxis. Informationen som har samlats in har kontrollerats så att den inte kränker eller nedstämmer någon eller något. Bland de viktigaste källorna i detta arbete är Institutet för hälsa och välfärd, vilket är en statlig organisation som således torde ha god tillförlitlighet. En annan viktig källa är kommunernas hemsidor vilka inte är granskade av experter men bör ändå anses tillförlitliga då informationen skrivits och publicerats av kommunala instanser. Genom god kommunikation och ett gott etiskt förhållningssätt har detta arbete strävat efter att möta de punkter som nämnts i Forskningsetiska delegationen. Informationssökningen har föranletts av god planering som säkerställer korrekt information.

För att få svar på frågeställningen hur familjers livsvillkor ser ut i Åbolands skärgård har man inom projektet framställt en tabell (Tabell 1) nedan med de sökord som använts. Vetenskaplig information har sökts vid databaserna Doria, PubMed, Google Scholar, Ebsco, Ebsco Chinahl och Emerald insight. Existerande forskning om ämnet är liten och därför har fakta också sökts från skärgårdskommunernas egna hemsidor, Statistikcentralen i Finland och sökmotorn Google. Arbetet har också jämfört källor från ett tidigare arbete som gjorts vid Yrkehögskolan Novias regi vid namnet "Morgondagens skärgårdskvinnor" (2017) (Björkström-Jung, et al., 2017).

Detta arbete har strukturerat sökt efter information om de delområden vi valt att undersöka för att framställa information om åboländska skärgårdsfamiljernas hälsa. Källorna har kritiskt granskats och sedan sammanställts i stycken i flytande textform. I sökningen av

information har etiska principer funnits i åtanke och informationen som använts har genomtänkts noga innan nedskrivning.

Tabell 1: Tabell över sökord

Delområde	Sökord
Hälsa & Välfärd	"hälsa", "välfärd", "health", "terveys", "perheen terveys", "welfare", "livsvillkor i familjen" "perheen hyvinvointi" "Åbolandsskärgård" "Egentliga Finland"
Familjen & Livsmiljön	"familj", "perhe", "family", "perheen terveys", "suomalaisen perheen terveys", "mielenterveysongelmat perheessä", "koululaisten terveys", "hälsa hos ungdomar", "Åbolandsskärgård" "Egentliga Finland"
Sysselsättning & Arbetsmöjligheter	"arbete i skärgården", "arbetslöshet", "työttömyys", "åbolandsskärgård" "arbetsplatser", "arbetsysselsättning", "skärgården", "Egentliga Finland"
Förbindelser	"Trafik", "färjförbindelser", "kommunikation", "Åbolandsskärgård", "archipelago traffic", "saariston liikenne", "kollektivtrafik"
Basservice & Övrigt serviceutbud	"basservice i skärgården", "skolor", "primärvård", "daghem", "Pargas stad", "Kimitoön", "Åbolandsskärgård", "brandkår" "församlingar", "räddningsverk", "sjukhus"
Fritid	"fritidssysselsättning", "idrott", "vapaa-aika", "föreningar", "Pargas stad", "Kimitoön", "Åbolandsskärgård", "Folkhälsan", "Turunmaa", "Turun saaristo"

Existerande fakta är bristfällig och arbetet har inte kunnat fördjupa sig i alla de ämnen som tagits upp. Information som har samlats har berört familjers hälsa och välfärd, men också skärgårdens uppbyggnad samt serviceutbud. Den fakta som har hittats har framställts i flytande textform under tillhörande rubrik. Arbetets utredningar gäller information om familjer i skärgården och jämförelser med familjerna i övriga Finland. Men också utifrån information om finländska familjer i allmänhet och gjort antaganden om tillståndet i skärgårdsfamiljen trots att fakta varit bristfällig eller icke-existerande.

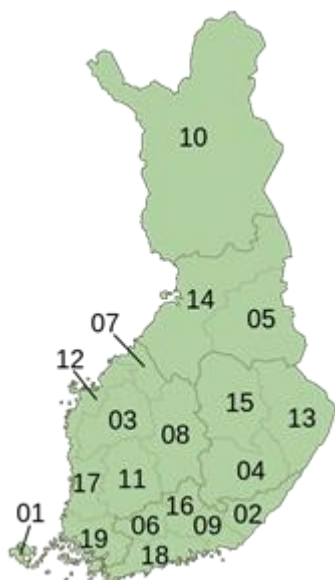
3 Livsvillkor i skärgården

Under de senaste åren har befolkningen på landsbygden konstant kämpat mot något. Kämpat för att hålla kvar det sista som finns av servicen och kämpat för att hålla kvar befolkningen på landsbygden. Förr i tiden har landsbygden haft rollen i samhället som producent av råvaror som till exempel livsmedel, virke och andra jordbruksprodukter. Ännu idag har Egentliga Finland en av de mest konkurrenskraftiga lantbruken i hela landet. (Linkoranta, 2010-2015).

Stadsnära landsbygd är den vanligaste landskapstypen i Åboregionen. Man tror att denna typ har mest utvecklingsförutsättningar eftersom det är så enkelt för invånarna att kombinera stadsliv och lugnet på landet. Typiskt för denna landskapstyp är att invånarna har möjlighet att bo kvar på landsbygden medan de jobbar i städerna samt att det är korta avstånd och det finns möjlighet till pendling. Dessa områden är populära hos barnfamiljer och är oftast områden med större inflyttning än utflyttning. (Linkoranta, 2010-2015).

3.1 Åbolands skärgård

Åbolands skärgård ligger i landskapet Egentliga Finland i sydvästra Finland. Egentliga Finland har flest öar i hela Finland. Bland dessa har 176 öar permanent boende och det finns runt 14 000 fritidshus på samtliga öar utan fast vägförbindelse (Jord-och skogsbruksministeriet, 2011, 72). Landskapet har dessutom två av landets fem öar med flest antal invånare; Korpo och storlandet på Kimitoön med över 400 invånare. Landskapets samtliga öar utan fast vägförbindelse har totalt 4 289 invånare. Här finns sex låg- och mellanstadieskolor och två högstadieskolor och nio butiker. Det finns aktivitet och verksamhet i skärgården som t.ex. olika hembygds-, ungdoms- och idrottsföreningar, marthaverksamhet samt jakt- och fiskesällskap. (Auri, 2010, pp. 92-93). År 2009 sammanslogs de tidigare kommunerna Pargas, Nagu, Korpo, Houtskär och Iniö till en och samma kommun och fick det gemensamma namnet Väståboland. Några år senare ändrades namnet på kommunen till Pargas Stad. Även de tidigare kommunerna Kimito, Dragsfjärd och Västanfjärd har gått ihop och bildat Kimitoöns kommun. (I samma båt - samassa veneessä r.f. ry., 2014, s. 6-7). Till Åbolands skärgård hör Pargas stad och Kimitoön. Dessutom finns det flera mindre bebodda öar som hör till någon av de större öarna, till exempel ön Norrskata hör till Korpo. Till Kimitoön hör bland annat även Björkboda, Hitis och Rosala. (Prost, 2011).

Figur 2: Karta över Finlands landskap där nr 19 illustrerar landskapet Egentliga Finland (Wikimedia Commons, 2014)

Enligt paragraf 3 i skärgårdslagen (494/1981) är det frågan om skärgård då öar i havs- och insjöområden saknar permanent vägförbindelse. Statsrådet har beslutat att öar med fast vägförbindelse också kan höra till skärgården och de områden på fastlandet där vägförbindelsen i huvudsak sker sjöledes men att övriga förhållanden är likställda skärgårdens. Författaren och forskaren Owe Ronström beskriver i sin bok *Öar och öighet* olika svenska benämningar på just ordet ö. Han nämner t.ex. holme, skär, ör, kobbe, grund, klabb och kläpp. (Ronström, 2016, pp. 20-23).

I det nationella skärgårdsprogrammet finns statsrådets bestämmelser om vilka kommuner som ska vara skärgårdskommuner och vilka kommuner som ska vara skärgårdsdelar. I landskapet Egentliga Finland nämns Pargas, Kimitoön och Gustavs som skärgårdskommuner. Nystad, Nådendal, Salo, S:t Karins och Tövsala beskrivs som kommuner med skärgårdsdel. (Jord- och skogsbruksministeriet, 2017, s. 84-85).

De skärgårdspolitiska utgångspunkterna handlar om regional utveckling i fråga om de ekonomiska, miljömässiga, sociala och kulturella aspekterna. Att få status som skärgårdskommun betyder förhöjda statsbidrag, vilket har betydelse för kommunens trygghet av sin basservice. Storleken på statsandelarna bestäms bl.a. utifrån kriterier för fjärrorts- och glesbygdstillägg. (Jord- och skogsbruksministeriet, 2017, s. 15, 21).

Inom kommunen Pargas stad bor det totalt 15 507 människor och av dem talar 56,4 % svenska. Inom Kimitoöns kommun bor det totalt 7 012 människor och av dem talar 70,3 % svenska. (Statistikcentralen årsbok 2014, 80). Det finns 421 permanent bofasta invånare utan fast vägförbindelse inom Kimitoöns kommun och över 9 000 fritidsboende. I Pargas bor det 3 359 permanent bofasta utan fast vägförbindelse och där huserar över 24 000 fritidsboende. (Jord- och skogsbruksministeriet, 2017, s. 72).

Figur 3: Karta över skärgårdskommunerna Pargas stad och Kimitoön som hör till Åbolands skärgård (I samma båt - samassa veneessä r.f. ry., 2014, 35)

3.2 Faktorer för utveckling inom skärgården

I dagens läge finns det flera faktorer som kan påverka skärgårdens framtid. Den första faktorn är politiska förändringar. Förändringar som till exempel att gränslösheten ökar, service- och förvaltningsstrukturen effektiveras och kommunernas och landsbygdens förhållanden förnyas. Gränslösheten ökar genom att EU fortsätter växa i rasande fart och invandringen till Finland ökar. I Egentliga Finland fokuseras invandringen till Åbo men även en del hittar till skärgården. År 2009 skedde det en stor kommunsammanslagning som innebar att Pargas, Nagu, Korpo, Houtskär och Iniö slogs ihop till en stor kommun. Liknande sammanslagningar kommer att fortsätta ske. Dessutom kommer centraliseringen av servicen att fortsätta. (Jord- och skogsbruksministeriet, 2017).

Den andra faktorn är ekonomiska förändringar. En ekonomi i balans är en förutsättning för att kommunen ifråga skall kunna sköta de tjänster och uppgifter som hör till kommunen. Med hjälp av den stabila ekonomin kan kommunen främja sin livskraft och sörja för dess invånare. Just nu vilar inte Pargas stads och Kimitoöns kommuner på en solid ekonomi. Den största ekonomiska förändringen är att servicebranschen växer och de kreativa branscherna som t.ex. turism hämtar med sig nya näringsmöjligheter till skärgården. Man har kommit

fram till att turism, privat service och hel- och deltid distansarbete tillsammans med pendlande till fastlandet, är det snabbast växande levebrödet för skärgårdsborna. Nya arbetsformer gör det möjligt för invånare att stanna kvar i skärgården istället för att flytta efter ett jobb som var vanligt förr i tiden. Dessa nya arbetsformer är flexitid, distansjobb, rörliga jobb, konsultjobb och projekt- och deltidjobb. År 2013 jobbade redan 28 % av invånarna distansjobb via datorn. Mängden distansjobb varierade från några timmar i veckan till flera dagar i månaden. Vanligaste stället att jobba distans på är hemma, hos en kund eller hos en samarbetspartner. (Kimitoön, 2017).

Den tredje faktorn är teknologiska förändringar. Största teknologiska förändringen är att flera verksamheter blir virtuella. Detta innebär att olika tjänster sköts oftare på nätet och på så sätt blir de tillgängliga för fler personer. Möjlighet till kontakt över telefon och dator gör livet för skärgårdsbor enklare. Idag erbjuds läkarvård i t.ex. Nagu och Korpo endast 2 gånger i veckan. Under de andra dagarna kan man vid behov bli erbjuden kontakt med läkare via en dator med kamera. Genom kameran kan läkaren göra en anamnes och säkerställa en diagnos. Detta är dock inte en lika säker metod som ett riktigt besök hos läkaren men har dock visat sig fungera bra. (Jord- och skogsbruksministeriet, 2017).

3.3 Utmaningar

Den första och möjligtvis största utmaningen är yttre och samhällseliga utmaningar, t.ex. infrastruktur, klimatförändring, byråkrati, tredje sektorn ställning, närdemokrati och kulturlandskap och traditionslandskap. Infrastruktur innebär avloppsvattenrening, vägskötsel, förbindelsetrafik och färjtrafiken. Än så länge ordnar kommunerna Pargas Stad och Kimitoön avloppsvattenrening för hushållen i centrum och för kommunens egna fastigheter såsom åldringshem, skolor och hälsostationer. Hushåll utanför centrum måste själv ordna sin avloppsvattenrening, antingen genom ett eget avloppsvattenrenings system eller en sluten tank med regelbunden tömning. Frågan är nu om kommunerna kommer att fortsätta med detta i framtiden. (Jord- och skogsbruksministeriet, 2017). Huvudsakligen sköts vägskötseln i skärgården av NTM-centralen. Till vägskötseln ingår reparation av söndriga vägar och snöplogande och sandande av vägar vintertid. (Linkoranta, 2010-2015).

Klimatförändringen är ett stort problem i dagens samhälle och vissa påpekar att skärgårdsinvånare är stora miljöbovar just på grund av pendlande till arbetet, liten eller ingen kollektivtrafik och längre avstånd. (Linkoranta, 2010-2015). En annan stor utmaning för

skärgårdsborna är den sjunkande befolkningstrenden. Man tror att denna demografiska trend beror på en minskning av skärgårdens traditionella levebröd. Det traditionella levebrödet i skärgården är jordbruk, fiske och avel. Förutom de traditionella yrkena i skärgården har också arbetsplatserna inom sjöbevakningen, försvarsmakten, skatteverket, polisen och inom vägunderhållet minskat eller flyttat från skärgården till fastlandet. Statens miljöförvaltning är det enda som ökat sina arbetsplatser inom skärgården. (Kuntaliitto, 2013).

En annan stor utmaning för skärgården är den åldrande befolkningen i skärgården. I Pargas Stads välfärdsberättelse förutspår man att antalet över 65-åriga personer kommer att fortsätta öka, medan antalet barn och folk i medelåldern minskar. Samma sak gäller för Kimitoön. Dessutom är den demografiska försörjningskvoten svagare jämfört med resten av Egentliga Finland och resten av landet. (Kuntaliitto, 2013). Man har räknat med att den arbetsföra befolkningen under hela 2010-talet kommer att minska med cirka 30 000 personer årligen. Minskning i den arbetsföra befolkningen innebär mindre skatteinkomster i och med att personerna slutar jobba, ökade kostnader när personerna börjar lyfta pension. På Kimitoön minskar befolkningen hela tiden, befolkningsutvecklingen har varit negativ ända sedan 1980. Man räknar med att det i kommunen varje år föds 50 barn, medan det årligen dör 100 personer. (Kimitoön, 2017).

4 Hälsa och välfärd

För att framställa en bild av hälsotillståndet av skärgårdsfamiljen har vi i detta arbete utgått från statistik samt tidigare forskning i form av artiklar etc. Rubrikerna 4.1 och 4.2 kategoriserar de ämnen vi funnit relevanta att studera. Hälsotillståndet präglar vardagen hos skärgårdsfamiljen och således är den en av arbetets huvudrubriker, för att familjen skall vara en fungerade helhet kräver det ett stabilt hälsotillstånd från medlemmarna. Barnens hälsotillstånd lägger grunden för hur framtiden ser ut för barnet och är därför av stor vikt att undersöka för att kunna förebygga möjliga hälsohinder som kan uppstå.

Hälsa kan definieras på många sätt, i detta arbete utgår man från världshälsoorganisationens definition från 1948 som lyder "hälsa är ett tillstånd av fullständigt fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande, inte endast frånvaro av sjukdom och funktionsnedsättning". (World Health Organisation, 1948).

Likväl som på fastlandet stöter skärgårdsborna på hälsohinder i vardagen. Då man statistikmässigt ännu inte finner så mycket information om huruvida skärgårdsfamiljen

upplever hälsohinder eller dylikt har detta arbete utgått från hypotetiska hälsohinder. WHO definierar också den sociala biten som en viktig del av välbefinnandet, således räknas den också här som en del av livsvillkoren.

För en fungerande familj krävs att både den fysiska och psykiska hälsan hos familjemedlemmarna är god eller under kontroll. Folksjukdomar är något som förekommer i hela Finland och dessa påverkar befolkningens hälsotillstånd. THL definierar folksjukdomar som sjukdomar som generellt har en stor betydelse för hela befolkningens hälsotillstånd. Dessa sjukdomar kan leda till behov av hälsovårdstjänster och kan påverka individernas arbetsförmåga. Detta i sin tur leder till att folksjukdomarna har en stor inverkan även på samhällsekonomin. En folksjukdom behöver inte vara densamma över flera decennier utan kan förändras med tiden. Dödsfall till följd av smittsamma sjukdomar har minskat medan många långvariga sjukdomar eller olyckor har ökat vilket är orsaker till att dödligheten förändrats. Då befolkningen åldras och livslängden har ökat har också demens ökat och således blivit en ny folksjukdom. Andra vanliga folksjukdomar i Finland är hjärt- och kärlsjukdomar, diabetes, astma, allergier, cancer, sjukdomar i rörelseorganen, kroniska lungsjukdomar och psykiska problem. (Institutet för hälsa och välfärd, 2014). Enligt en nypublicerad undersökning, som genomförts i Finland, visar att över hälften som söker om sjukpension lider av depression. Undersökningen innefattar 364 långtidsarbetslösa vilka är berättigade att ansöka om sjukpension. 97 % av deltagarna har diagnostiserats med åtminstone en somatisk sjukdom och närmare hälften har diagnostiserats med alkoholmissbruk enligt kriterierna för ICD-10. (Nurmela, et al., 2018).

4.1 Barn och unga

I Finland kan man konstatera att barnens välmående har ökat jämnt och nått en mycket god nivå. Speciellt utmärker sig Finland i kategorierna materiell välfärd, hälsa och undervisning medan man kan finna brister i faktorer som övervikt, rökning, alkoholkonsumtion samt mobbning. (UNICEF, 2013). Däremot visar en tidigare undersökning som följdes upp under en 10 års period, mellan åren 1998-2008, det motsatta gällande rökning och alkoholbruk. Antalet deltagare var cirka 1 500 elever i sjunde och nionde klass från skolor i norra och södra Finland. Resultatet visade på en närmare 20 procentig ökning av ungdomar som inte använder alkohol och över en 10 procentig ökning gällande icke-rökande ungdomar. I undersökningen kan också tendenser ses på flickors minskade prosociala beteende. Detta

visar i sin tur indikationer om att proportionerna mellan flickor och pojkars problem med prosocialt beteende har närmat sig varandra. (Sourander , et al., 2012).

För barnets välmående spelar sömnen en stor roll. Man kan genom studier konstatera att barn diagnostiserade med ADHD lider av mer sömnproblem än andra barn. Genom en studie som gjordes på barn i femte klass kunde man genom frågeformulär ta reda på hur mycket barnen sover under veckan samt hur mycket de sover under veckosluten, därtill också vilka tider barnen går och lägger sig. I resultaten kunde konstateras att det hos barn som sover tillräckligt under vardagar finns ett tydligt samband med en positiv sömnrutin, låg depression samt god förmåga att vara alert under skoldagen. Barn som sover längre under veckosluten sover således mindre under skolveckorna och lider av sömnsvårigheter. Likväl kunde konstateras att barn som lider av dåliga sovvanor har mer koncentrationssvårigheter. (Lehto & Uusitalo-Malmivaara, 2013). Att sömnen påverkar vikten hos barn visar en annan undersökning som gjorts på 10-12 åringar. Sömnens varaktighet under veckodagarna jämfördes med sömnens varaktighet under helgerna. Resultatet visar att den genomsnittliga sömnen på mer än 10 timmar under både veckodagar och helger tyder på en hälsosam viktutveckling hos barnen medan färre timmar tyder på det motsatta som till exempel ett högre BMI. Insamling av data erhöles från sex europeiska länder och ett nordiskt land, Norge. (Altenburg, et al., 2013). Även om undersökningen inte innehåller data från finländska barn kan paralleller säkerligen göras med tanke på att data insamlats från närliggande områden.

Ett växande problem hos barnen är övervikt. Hos pojkar i åldern 2-6 år lider 23 % av övervikt, 26 % av pojkar i åldern 7-12 år samt 27 % av pojkar i åldern 13-16 år, av flickorna lider 14 % av flickor i åldern 2-6 år, 17 % av flickor i ålder 7-12 och 18 % av flickor i åldern 13-16 år av övervikt. (Institutet för hälsa och välfärd, 2017). Av skolhälsoundersökningen 2017 kunde man konstatera att 22 % av pojkar i klass 8-9 lider av övervikt medan andelen flickor i samma ålder är 16 %. Ungdomar i gymnasiet lider 19 % av pojkarna av övervikt och av flickorna 13 %, andelen hos ungdomar i yrkesskolor som lider av övervikt är 29 % hos pojkar och 22 % hos flickor. (Institutet för hälsa och välfärd, 2017).

Skolhälsoundersökningen visade att övervikt hos ungdomar i åldern 12-18 har nästan tredubblats och graden av övervikt har också försvårats. Man kan också konstatera att förekomsten av övervikt hos barn på landsbygden är mindre jämfört med barn i tätbygd.

Föräldrars socioekonomiska situation påverkar också ifall barnet lider av övervikt. (Institutet för hälsa och välfärd, 2017).

Skolbarnen i skärgården upplever mindre mobbning och det framkommer mindre brister i skolmiljön jämfört med barn i övriga Finland. Ungdomarna uppger att de röker samt dricker mindre alkohol än ungdomar i övriga Finland. Trots att barn och ungdomar i skärgården upplever mindre mobbning framkommer det att de känner sig mer ensamma. Enligt statistik motionerar ungdomarna i skärgården dessutom mer än landets övriga ungdomar men ändå ses det allmänna hälsotillståndet vara sämre. (Institutet för hälsa och välfärd, 2014).

Skolbarnen i skärgården stöter på liknande problem som barn ute på landsbygden på fastlandet, nämligen att skolvägen är betydligt längre än om familjen varit bosatt i en större stad. Bristen på lågstadier ute i skärgården betyder också utmaningar för skärgårdsfamiljen, var de kan hitta närmaste skola och hur lång transporten kan tänkas bli. På Utö ligger Finlands minsta skola, som har kravet på minst tre elever för att fortsätta sin verksamhet. (Hoffman, 2012). Har skärgården behov av flera skolor eller borde skolorna centreras för att barnen skall uppnå tillräckliga sociala kompetenser?

Vänskapsband är något barn knyter redan från tidig ålder men det är först under de senaste åren man undersökt ifall vänskapsband mellan barn i skolålder verkligen kan sammanknytas och jämföras med vänskap hos vuxna. För barnets inläring är vänskapsbanden mycket viktiga, tyvärr poängteras detta ytterst lite under skolgången. Föräldrar verkar känna till hur viktigt det är för barnet att ha vänner och frågar ofta läraren om detta medan läroanstalter kunde uppmärksamma det mer. (Lehtinen, et al., 2012).

Vänskapen är en mycket viktig del av livet. Man kanske inte firar den och poängterar en vänskaps början eller slut lika väl som exempelvis ett äktenskaps, men relevansen är minst lika viktig. Vänskap definieras i filosofin som en egenskap att finna något man gillar hos en annan människa och sedan bestämma sig för att man vill umgås med denna. Vänskapen innebär att finnas där för någon annan, önska den det bästa och viljan att hjälpa. En vänskap kan existera mellan fler än två personer, men vänskap är alltid unik och kan basera sig på situation, attraktion, likhet eller strategisk vänskap. (Lehtinen, et al., 2012).

Vänskapen hos barn är grunden till den sociala kunskap som präglas och gynnar dem längre fram i livet, under skolgången är det därför ytterst viktigt att prioritera vänskapsband och undvika ensamhet. Då man kan konstatera att skärgårdsskolorna är små och med några

elever är det ännu viktigare att gynna vänskapen hos barnen för att förbereda dem för livet utanför skärgården och för att således höja livsstandarden och prioritera vänskap och sociala kunskaper som ett livsvillkor. (Lehtinen, et al., 2012).

En stor del av ungdomarna i Finland mår bra och hälsotillståndet hos unga har förbättrats mycket under 2000-talet, men trots detta bör skillnader i hälsan tas på allvar. Det är en stor skillnad på hälsan hos ungdomar i gymnasier och yrkesskolor till exempel mellan könen men också regionmässiga skillnader.

Under de senaste åren kan man se en skillnad i levnadsvanor hos de unga, många fler utövar sport och tobaksrökningen samt överdriven alkoholkonsumtion har minskat. Trots dessa minskningar kan man från år 2013 i den riksomfattande skolhälsoundersökningen konstatera att 8 % av eleverna i gymnasiet röker medan mängden rökare i yrkesskolor är 36 %. minst en gång i månaden är var tredje ungdom i yrkesskolor ordentligt berusade medan det i gymnasier bara är var femte ungdom. Man kan också se en större mängd ungdomar i gymnasiet utöva en sport i jämförelse med ungdomar i yrkesskolan. Skillnader i hälsa mellan könen uppkommer också. Pojkar lider oftare av osunda levnadsvanor såsom användning av rusmedel medan flickor nämner symptom som värk, trötthet eller sömnlöshet oftare. Hos flickor finner man oftare psykiska problem som till exempel ångest eller social ångest medan det hos pojkar kan finnas problem som till exempel mobbning eller utfrysning. Pojkar har ofta i ett tidigt skede begynnande beteendeproblematik eller inlärningssvårigheter. (Luopa, et al., 2014).

En stor dödsorsak hos unga är självmord. Självmordsstatistiken är hög i Finland trots att den stadigt sjunkit sedan 90-talet. Det är främst unga kvinnor (under 25 år) som begår självmord. Hela landets medelålder för självmord är 49 år. Bland 15-24 åringar är dödsorsaken hos var tredje självmord, detta beror också på att mortaliteten inte präglas av så många andra faktorer hos unga. (SVT, 2016).

Enligt THL:s undersökning kan man konstatera att ungdomar i klass 8 och 9 på Kimitoön använder sig av rusmedel i mycket större utsträckning än ungdomar i omkringliggande kommuner. 23,1 % anser sig vara ordentligt berusade minst en gång i månaden jämfört med landets övriga ungdomars 10,2 %. På Kimitoön uppger också många fler ungdomar sig använda tobak (15,5 %) jämfört med landets övriga ungdomar (6,9 %). (Institutet för hälsa och välfärd, 2014).

4.2 Vuxna och familj

Familjer påverkas av medlemmarnas hälsotillstånd. För en fungerande familj krävs fysisk och psykiskt välmående hos alla medlemmar. Ett vanligt fenomen då psykisk ohälsa befinner sig i en familj är våld inom familjen. Våld i en familj kan ta sig uttryck som våld inom parförhållande eller våld mellan vuxna och barn. Statistikmässigt kan man se i undersökningar, mellan åren 2010-2014, att mängden våld minskat mot kvinnor och hållits ungefär på samma nivå för männen. I 80 % av fallen var kvinnan offret i våldet i parförhållandet. (SVT, 2018).

2011 gjordes en lagförändring om att allt våld som utövas på en minderårig skall rapporteras till myndigheterna. Denna lagförändring gjorde att många fler fall rapporterades och kvinnans roll i våld i familjen blev allt större. En tredjedel av den våld som utövas på barn var av en kvinna, mängden våld kvinnan utövar på sitt barn ökar desto yngre barnet som offer är. 2014 rapporterades 601 fall misshandel mot barn i åldern 0-6 år, 738 fall mot barn i åldern 7-14 och 156 fall mot barn i åldern 15-17. (SVT, 2018).

Det är inte alltid direkt fysisk misshandel som används mot barn. Lagen förbjuder all fysisk bestraffning, såsom slag mot barnet eller luggning. Ifall barnet ligger i risk för att göra sig illa eller göra illa mot sig själv kan man hålla barnet i ett fast men bestämt grepp. Barnet kan dock skadas fastän inget fysiskt våld använts. Att kalla ett barn namn, genera, smutskasta, prata nedlåtande eller hota barnet framkallar ångest, rädsla och otrygghet. (MLL, 2017).

Ett annat vanligt fenomen som är en risk inom familjen är ifall föräldrarna har en stor alkoholkonsumtion som kan leda till att de inte kan ta hand om sin familj. Då föräldrar använder alkohol i familjen kan skötseln av barnen bli bristfällig, risken för våld ökar, anknytningsproblem med små barn, finansiella problem samt risk för att barnen utvecklar ett liknande beroende i framtiden. En moder som använder alkohol under graviditeten lägger fostret i risk för allvarliga utvecklingssvårigheter. För att undvika och förebygga fall med alkoholmissbruk i familjen följs detta upp under besöken hos rådgivningen. (THL, 2018).

Föräldrarnas välmående styr också hur barnen i familjen mår. Ännu finner man stora skillnader i familjers välmående baserat på föräldrars socioekonomiska ställning, utbildning, finansiella läge samt förändringar i familjestrukturen. Ännu i Finland styrs föräldrarnas utbildningsnivå hur deras barn utbildar sig i framtiden. (Institutet för hälsa och välfärd, 2014).

Övervikt är ett växande hälsoproblem inte bara hos barn men också hos vuxna. År 2017 kunde man konstatera att närmare tre fjärdedelar av de arbetsföra männen var överviktiga och kvinnor i samma ålder led två tredjedelar av övervikt. Minst 71,9 % av männen lider av övervikt samt 26,1 % av fetma och för kvinnor var andelen överviktiga 63,2 % och andelen kvinnor med fetma var 27,5 %. (Institutet för hälsa och välfärd, 2014). Föräldrars hälsovanor speglar av sig på barnen och lägger således barnen i risk för dåliga levnadsvanor från en tidig ålder.

Olyckor som är vanliga både på fastlandet och i skärgården är trafikolyckor. År 2016 uppmättes på landsvägar 2 473 trafikolyckor varav 175 stycken ledde till att åtminstone en person omkom, 2 298 olyckor ledde till att en eller flera personer skadades. Tillsammans på landsvägar, privatvägar och på gator dog 251 personer och 5 827 skadades. (Liikennevirasto, 2017).

5 Familjen och livsmiljön

En familj kan se olika ut beroende på vem du frågar. Den traditionella familjen beskrivs som mamma, pappa och barn. Man kan även dela in familjer i familjer utan barn och familjer med barn, dvs. barnfamiljer. Idag klassificerar man en familj som ett gift par, ett par i samboförhållande eller manliga eller kvinnliga registrerade par. För att ett par skall räknas vara i ett samboförhållande måste de enligt befolkningscentralens befolkningsdatasystem bo i samma bostad. Till barnfamiljer hör alla familjetyper med barn under 18 år. Dessa familjetyper kan vara ett gift par med barn, ett samkönat par med barn eller en ensamstående förälder med barn. Till de lite ovanliga familjetyperna hör familjer med fosterbarn eller en familj med fosterbarn endast under veckodagarna. I skärgården finns det enstaka familjer som tar emot barn som kommer från yttre skärgården. Barnen är tvungna att komma närmare fastlandet för att gå i skolan och bor då under veckorna hos en annan familj. Barnen har på inget vis blivit omhändertagna eller utplacerade av socialen, utan de bor hos en annan familj helt enkelt för att det inte finns möjlighet till en skola på deras hemö. (FOS, 2017).

5.1 Vardag

Man kan tänka sig att förr i tiden skiljde sig vardagen i skärgården en hel del från vardagen på fastlandet. Detta har troligtvis till en viss del ändrats. På grund av all tillgänglig teknologi

har skillnaderna minskats. Skillnaderna som finns kvar idag är de långa sträckorna mellan olika ställen och långa väntetider i samband med färjorna.

Skärgårdsfamiljer med skolbarn måste också utstå långa skolvägar. I Pargas stad finns det inte högstadium i Houtskär, vilket betyder att alla skolbarn i årskurs 7 till 9 måste dagligen åka över till Korpo för att gå i skolan. Beroende på var på Houtskär de bor kan skolvägen variera från en halvtimme till en och en halvtimme. Dagens- och skolbarnen på Norrskata är också tvungna att åka till Korpo, eftersom varken daghem eller skola finns på Norrskata. År 2015 hotades det med att Kyrkbackens högstadium i Nagu skulle slås ihop med Skärgårdshavets skola i Korpo. Sammanslagningen motiverades med att de båda skolorna ligger inom en halvtimmes bilfärd från varandra. Dock slopades sammanslagningen tillfälligt eftersom man ansåg att skolan var en av attraktionerna för potentiella inflyttare till Nagu. (Nylund, 2015).

Något så enkelt som post har varit ett problem förr i tiden. År 2010 beslutade regeringen om att posten skall delas ut 5 dagar i veckan även i den yttre skärgården. Före 2010 fanns det cirka 100 fastigheter som inte fick sin post varje vardag eftersom de bodde på ställen som inte hade daglig förbindelsetrafik. I och med nya postlagen säkrades dessa 100 fastigheters postutdelning. (Fredriksson, 2010).

5.2 Boende

Gränsen mellan fritidsboende/sommarboende och permanent bosatta i skärgården håller på att luckras upp. Största orsaken till det är att stugorna/fritidsbostäderna har ökat i storlek och deras utrustning börjar vara på samma nivå som ett vanligt bostadshus. Idag är det också vanligt att många flyttar permanent ut till sin stuga efter att de har blivit pensionerade. Idag är detta möjligt med hjälp av informationsteknologin och utvecklingen av skärgårdstrafiken. Idag bor cirka 20 000 personer redan permanent på sina stugor. Stränderna och havet är det som lockar nybyggare mest (både byggare av permanentboende och fritidsboende) till skärgården. Av alla fritidsbostäder som finns i skärgården idag är cirka 85 % byggda på eller intill en strand. (Lolax, 2016).

Det har funnits gott om hyresbostäder i skärgården och utbudet varierar beroende på årstiden. De flesta hyresbostäder erbjuds av kommunerna själva eller av så kallade dotterbolag. Under de senaste åren har dock Pargas stad haft problem med sina hyresbostäder. De interna hyrorna är mycket lägre än i resten av landet. Fastighetsverket uppbär de interna hyrorna av

dem som är inhysta i stadens fastigheter. I resten av landet ligger den månatliga hyresnivån mellan 10 till 12 euro per kvadratmeter, medan hyresnivån i Pargas ligger på 5 euro kvadratmetern. (Lolax, 2016).

Problemet med de låga interna hyrorna är att de inte täcker de stora reparationsskulderna som Pargas Stad har. I januari 2016 hade Pargas en reparationsskuld på 24 miljoner euro. Dessutom orsakar de låga hyresintäkterna att man är tvungen att ta till nödlösningar och kortsiktiga lösningar som till exempel baracker. Pargas stad försöker lösa problemet genom att krympa på fastighetsmassan. På det sättet gör man sig av med byggnader som är i behov av reparation och får istället intäkter för dem. (Lolax, 2016).

Ett väldigt nytt koncept som utvecklats inom Pargas stad är så kallat provboende i skärgården. Provboendet innebär att en familj får bo i skärgården under en kort tid för att pröva hur det skulle kännas att flytta till skärgården och om familjen skulle kunna anpassa sig till skärgårdslivet. En ansvarig person hjälper familjen med att ordna boende, hitta hobbies åt barnen samt hjälper till med jobsökande. Detta har visat sig att vara ett fungerande koncept. Nyligen har en familj från Vanda bestämt sig för att flytta till Houtskär. Det hela fick sin början med att familjen träffade en familj från Houtskär på en semester och familjen blev väldigt intresserade av Houtskär. Mamman i familjen berättade att det är ett väldigt stort steg att flytta från Vanda till Houtskär så de bestämde sig för att "provbo" i Houtskär i en vecka. Av staden fick de hjälp att hitta ett kortvarigt boende. Efter att ha provbott i Houtskär en vecka bestämde sig familjen för att flytta till skärgården permanent. Detta är ett bra sätt att locka nya familjer till skärgården eftersom det kan vara ett väldigt stort steg för de flesta att flytta till skärgården. (Frisk, 2018).

5.3 Trygghet

Den grundläggande tryggheten gör så att vi människor vågar utforska livet, vågar vara modiga och vågar vara oss själva. Utan en grundläggande trygghet kan helt ordinära saker bli skrämmande och farliga. Detta i sin tur leder till att vi isolerar oss från andra människor och platser. Trygghet kan komma från en plats, ett tillfälle, en aktivitet eller en person. Som barn är det vanligast att föräldrarna utgör den största tryggheten medan det hos vuxna är en partner som är den största tryggheten. (Charlotta, 2016).

Trygghet kan indelas i inre trygghet och yttre trygghet. Den inre tryggheten kommer inifrån en själv och är inte beroende av en annan person. Inre trygghet innebär att man har tillit och

förtroende till att samhället fungerar som det ska. En god inre trygghet gör att människan vågar agera i vardagen och förhindrar det inre kaoset. Yttre tryggheten betyder i sin tur att man litar på sina medmänniskor och på ett allmänt plan upplever människor brottslighet, våld och andra sociala problem som ett hot mot den yttre tryggheten. (Grosse, 2012).

Säkerheten i skärgården är lite annorlunda än på fastlandet. Långa avstånd och avsaknad av en fast väg orsakar långa väntetider på t.ex. polisen. Gränsbevakningsväsendet är också en stor aktör inom skärgården. Till gränsbevakningsväsendets uppgifter hör gränsövervakning, gränskontroller, brottsbekämpning, säkerheten på havsområden, internationellt samarbete och militärt försvar. (Jord- och skogsbruksministeriet, 2017).

Färsk statistik av polisen visar att antalet brott överlag minskade i sydvästra Finland under år 2017 i jämförelse med år 2016. Under år 2017 har antalet anmälda brott som går under strafflagen (alla övriga brott förutom trafikbrott) minskat med nästan 9 procent. Samma statistik visar även att brott mot liv och misshandel på allmänna platser har minskat. Man tror att minskningen beror på att polisen har satsat på övervakningen i stadskärnor och utanför restauranger under veckosluts kvällar. Polischef Tapio Huttunen tycker ändå att antalet misshandelsfall, 3 724 under år 2017, är för högt. (Lundqvist, 2018).

Pargas stad är den kommun med flest sommarstugor i hela landet. Eftersom de flesta av sommarstugorna endast är bebodda under sommarhalvåret är de enkla mål för inbrottstjuvar. Trots att brottsligheten i Egentliga Finland minskar, ökar stuginbrotten i skärgården. Under 2017 ökade inbrotten med 47 procent. (Lundqvist, 2018).

5.4 Uppväxtmiljö

Skärgårdsfamiljen gynnas av många goda ting. Den finlandssvenska skärgården erbjuder tjänster och en levande tvåspråkighet. Naturen ger en känsla av trygghet och det råder ett lugn som familjen kan njuta av. Många tjänster erbjuds av lokala företagare och det är lätt att göra sig bekant med sin omgivning. För familjen erbjuder skärgården trygghet. I Pargas välfärdsberättelse framkommer att invånarna, främst i Pargas, är mycket nöjda över sin tillvaro och kan rekommendera skärgårdslivet till andra. Skärgården ger familjen friheten av oändliga områden av obebodd mark och plats för barn att leka. (Pargas stad, 2018).

Artikeln "*Risky Families: Family social environments and the Mental and Physical Health of Offspring*" visar hur en familjens sociala miljö kan påverka barnens mentala och fysiska

hälsa. Vanliga karaktärsdrag hos en riskfylld familj är aggression och konflikter och relationerna inom familjen brukar vara kalla, icke stöttande och försummande. (Repetti, et al., 2002).

God hälsa börjar direkt som ett barn föds och under barnets första år är det föräldrarna som ansvarar för vården och utvecklingen. I hälsosamma familjer lär sig barnen att för deras emotionella trygghet, fysiska säkerhet och välbefinnande lita på miljön inom familjen. Även dålig hälsa får sin början när barn föds och undersökningar har visat att familjer med vissa negativa kvaliteter kan orsaka förödande konsekvenser för barnets mentala och fysiska hälsa. Till dessa negativa kvaliteter räknas öppna familjekonflikter i samband med återkommande episoder av ilska och aggression. Enligt artikeln har barnen i en dysfunktionell familj en större risk för att utveckla psykiska störningar såsom problem med aggression, uppförandestörningar, brottslighet, antisocialt beteende, ångest, depression och självmord. Förutom problem med den mentala hälsan har man också kommit fram till att barn från dysfunktionella familjer har större risk för att utveckla problem även med den fysiska hälsan. Dessa fysiska problem är vanligare i familjer med våld inblandat och de fysiska skadorna kommer i de flesta fall från skadorna som uppkommit av våldet. En studie med över 13 000 vuxna visade att det finns ett samband mellan utsatthet för våld i hemmet under barndomen och sjukdomar såsom hjärtsjukdomar, cancer, kroniska lungsjukdomar, skelettfrakturer och leversjukdomar. (Repetti, et al., 2002).

Denna artikel valdes för att ge en beskrivning över hur mycket uppväxtmiljön påverkar familjens barn både i nuet och i framtiden. Dessutom har Pargas stad en längre tid haft interna problem med barnskyddet i kommunen. Problemen inom barnskyddet anses bero på bristfälligt ledarskap, tystnadskultur och bristfällig dialog. Problemen inom barnskyddet ökar och personalen minskar trots att antalet kunder ökar. (Hupa, 2018).

6 Sysselsättning- och arbetsmöjligheter

Skärgården står utvecklingsmässigt inför stora utmaningar gällande anpassning och konkurrenskraft inom fiske, jordbruk, förädling och servicesektorn. Antalet arbetsplatser har minskat i skärgården till följd av kommunsammanslagningar, åtgärder för effektivisering och strukturella förändringar inom näringar. Basservicen koncentreras istället till de större öarna eller till fastlandet. Många försörjer sig idag genom att distansarbete eller att arbeta inom turism eller inom den privata servicesektorn. (Linkama, et.al. 2016, s. 4-5).

Tidigare har fiskeri och jordbruk varit de huvudsakliga näringarna i skärgården men nu är service- och turistnäringen på väg framåt (Auri, 2010, 31). Både Kimito och Dalsbruk har tidigare varit jordbrukssamhällen och där Dalsbruk haft inriktningen mot industrin. Idag finns inte någon industri längre kvar och jordbrukets betydelse har minskat. Istället har servicen blivit den största näringsgrenen på Kimitoön idag. (Kimitoöns välfärdsberättelse 2017-2021, 38). Satsningar görs inom skärgårdsturismen eftersom Arbets- och näringsministeriet har valt att stödja dess utveckling till förnyelse och tillväxt i ett av sina projekt för utvecklandet av turismen i Finland (Linkama, et.al. 2016, s. 5).

6.1 Arbetsplatser

Inom Kimitoöns kommun år 2015 är antalet arbetsplatser 2 296. Arbetsplatserna är fördelade inom följande områden; 70,2 % är inom tjänster, 21,1 % industri och 6,7 % inom jord- och skogsbruk. Under samma år i Pargas stad finns det 5128 arbetsplatser där 72,9 % är inom tjänster, 21,4 % industrin och 3,7 % inom jord- och skogsbruk. (Statistikcentralens årsbok 2017, 409, 411). År 2010 fanns 2 575 arbetsplatser inom Kimitoöns kommun och i Pargas 5 439 arbetsplatser (Statistikcentralens årsbok 2012, 81). Vid en närmare titt på dessa årtal och statistik kan det konstateras att antalet arbetsplatser minskat både inom Pargas kommun och inom Kimitoöns kommun. För närvarande är social- och hälsovårdsbranschen den största branschen inom Kimitoön med över 400 arbetsplatser medan detaljhandeln erbjuder runt 300 arbetsplatser och industrin cirka 250 arbetsplatser. (Kimitoöns välfärdsberättelse 2017-2021, 38).

År 2015 fanns totalt 2 256 456 arbetsplatser i hela Finland och år 2010 fanns det 2 325 679 arbetsplatser. Om man ser till hela landets motsvarande årtal och statistik då ses liknande tendenser att andelen arbetsplatser även minskat för hela Finland under denna tidsperiod. (Statistikcentralen årsbok, 2014, 79 & Statistikcentralen årsbok, 2017, 409).

6.2 Arbetslöshet

Trots att familjen i skärgården kan präglas av många svårigheter i vardagen kan man från välfärdskompassen konstatera att det råder mindre fattigdom samt mindre arbetslöshet i skärgården då man jämför med statistik från övriga Finland. Skärgårdsfamiljen ligger i mindre risk för kommunens allmänna risk för fattigdom. De arbetande skärgårdsborna

sjukskriver sig mindre än arbetarna i övriga landet och löper mindre risk för att få en kranskärllssjukdom. (Institutet för hälsa och välfärd, 2017).

Inom Kimitoöns kommun var arbetslösa arbetssökande i genomsnitt 8,8 % år 2017, vilket betyder 257 invånare av den totala arbetskraften på 2 930 invånare. För tio år sedan innan sammanslagningen av de tre kommunerna var genomsnittet för arbetslösa arbetssökanden 4 % för samtliga kommuner tillsammans. Då var andelen arbetslösa 145 personer räknat på den totala arbetskraften på 3 232 invånare i de tre tidigare kommunerna tillsammans. Noterbart är att under tio års tid har den totala arbetskraften i kommunen minskat med 302 invånare trots större antal arbetslösa arbetssökande. (ANM, 2007) (ANM, 2017).

I Pargas stad för året 2017 är genomsnittet arbetslösa arbetssökande 6,9 %, vilket är 485 personer av den totala arbetskraften på 7 007 invånare. Enligt arbetsförmedlingens rapport för år 2007 var motsvarande genomsnitt 4,3 % för kommunerna Pargas, Nagu, Korpo, Houtskär och Iniö. Det betyder att arbetslösa arbetssökande för tio år sedan var 320 personer av den totala arbetskraften på 7 293 invånare. Även inom Pargas stad kan här noteras att arbetskraften minskat under tio års tid med 286 invånare samt att antalet arbetslösa arbetssökande har ökat. (ANM, 2007) (ANM, 2017).

Samtidigt som den totala arbetskraften minskat under dessa tio år inom båda kommuner så har ändå arbetslösheten ökat. Om man ser till hela landets arbetslöshet i slutet av år 2017 är andelen arbetslösa arbetssökande störst i norra, mellersta och östra Finland medan en lägre arbetslöshet kan ses längre söderut och västerut. Till antalet sett betyder det att 295 000 är arbetslösa arbetssökande i hela Finland vilket är 62 600 färre än året innan. I genomsnitt betyder det att av arbetskraften är 11,2 % arbetslösa arbetssökande vilket då är en minskning på 2,4 %. (ANM, 2017).

6.3 Utbildningsnivå

Enligt statistiken för år 2015 hade 70-71,4 % av befolkningen i landskapet Egentliga Finland en examen från antingen ett gymnasium, yrkesskola, yrkeshögskola eller från ett universitet. I fyra landskap finns en högre procent (71,5-73 %) vilket är den allra högsta procenten totalt sett. Genomsnittet för hela landets befolkning visar på 70,7 %. (Statistikcentralens årsbok 2017 s. 136, 138). Tio år tidigare det vill säga år 2005 visade motsvarande statistik i Egentliga Finland 63 % och för hela landets befolkning 63,4 %. Landskapet Åland stod för

den lägsta statistiken vilket var 56,9 % och landskapet Nyland för den högsta statistiken 67,1 %. (Statistikcentralen, 2007).

6.4 Sysselsättning

De sysselsättningsåtgärder som kommunerna erbjuder är till för att stödja invånarna i arbetsrelaterade frågor och tjänster. Detta genom att främja sysselsättning för både långtidsarbetslösa och ungdomsarbetslösa. Det kan också röra sig om rådgivning och vägledning mot studier, arbete, arbetsprövning, lönesubventionerat arbete eller rehabiliterande verksamhet. (Pargas stad, 2018) (Kimitoön, 2017).

För unga i åldern 16-29 år som bor på Kimitoön och som varken har studieplats eller arbete erbjuder kommunen dem daglig sysselsättning. Ungdomsverkstaden Isla + är en sysselsättningsverksamhet som kontinuerligt sysselsätter och aktiverar flertalet ungdomar dagligen. Under året 2016 sysselsattes totalt 13 ungdomar i denna typ av verksamhet. I verksamheten ges ungdomen stöd och individuell handledning samt att ungdomen ges möjlighet att delta i olika gruppaktiviteter som ordnas både i och utanför ungdomsverkstaden. Verksamhetsidén är att handleda och stöda ungdomen till studier, arbete eller till någon övrig sysselsättning. Hit räknas även det uppsökande ungdomsarbetet som är en form av socialt arbete där ungdomar i ett tidigt skede erbjuds stöd för att hantera vardagliga frågor och funderingar. Tillsammans hjälps de åt att hitta olika alternativ och lösningar på ungdomarnas problematik men med förutsättningen att de själva är med på det. (Kimitoön, 2017, s. 20-23).

Sedan maj år 2015 finns sysselsättningsplatsen Ekocenter på Kimitoön. Det är en återvinningscentral som kontinuerligt sysselsätter cirka 15 personer i arbetsför ålder. Här sysselsätter sig deltagarna med till exempel trä- och handarbeten, cykelreparationer och möbelrestaurering. De får även möjlighet att sköta kassa- och butiksarbete samt transporter. Även målningsarbeten ute på kommunens olika enheter kan förekomma. För att få delta i den dagliga verksamheten krävs intyg från kommunen som gäller för antingen rehabiliterande verksamhet, arbetsprövning eller lönesubventionsanställning. I samarbete med ungdomsverkstaden får deltagarna möjlighet till handledning och stöd från arbetslivstränaren. Arbetslivstränarens uppgift är att stöda personer i arbetslivet genom att tillsammans fokusera på deras styrkor och tidigare arbetserfarenheter. Den konkreta uppgiften för arbetslivstränaren är att vara länk mellan arbetstagare och arbetsgivare samt

att följa med på arbetet de första dagarna och stötta i eventuella svårigheter och problem. (Kimitoön, 2017).

Inom Pargas stad finns en motsvarande ungdomsverkstad, Aktiva, för ungdomar mellan 16-29 år. Inom ungdomsverkstaden arbetar flera handledare där en arbetar med det uppsökande ungdomsarbetet. I Pargas stad finns även verksamhetscentralen Kikaren, som liknar sysselsättningsplatsen Ekocenter på Kimitoön. Kikaren riktar sin verksamhet till arbetsföra personer över 29 år vilka behöver främja sin arbets- och funktionsförmåga i främst ett rehabiliterande syfte. (Pargas skärgårdsstaden, 2018).

7 Förbindelser

Eftersom den åboländska skärgården består av mer än 10 000 öar, holmar, kobbar och skär är trafik över vatten ett måste. Trafiken mellan de olika holmarna består av vägfärjor ägda av staten, privata förbindelsebåtar och privatbåtar. Man kan jämföra landsvägsfärjorna och förbindelsebåtarna med landsvägsnätet på fastlandet. Eftersom landsvägsfärjorna motsvarar fastlandets landsvägar får man inte ta betalt för användningen av dem. Yttre skärgårdens förbindelsebåtar har varit avgiftsfria för dess invånare ända sedan år 1975 men året 2009 blev den avgiftsfri för alla. (Jord- och skogsbruksministeriet, 2017).

Ordnanandet av skärgårdstrafiken grundar sig på 5 § i lagen om främjande av skärgårdens utveckling (Finlex, 1981). Utvecklingen av skärgårdstrafiken styrs av följande huvudprinciper; uthållighet, planering, kostnadseffektivitet och säkerhet. Utvecklingen av levebrödet i skärgården förutsätter att personer vågar investera i skärgårdsföretag. Nu vågar man inte investera i skärgårdsföretag eftersom skärgårdstrafiken är så ostabil med tanke på t.ex. förseningar i tidtabellerna. Till de största holmarna såsom Nagu, Korpo, Houtskär och Norrskata trafikerar flera statsägda landsvägfärjor. Idag ägs de stora bilfärjorna av ett bolag vid namn Finferries som ägs av aktiebolaget Destia Oy Ab vilket helt och hållet ägs av den finska staten. (Finferries, 2018). Dessa färjor kör enligt en egen tibtabell, och beroende på till vilken ö färjan trafikerar varierar antalet färjturer per dag. Till exempel färjan mellan Pargas och Nagu har 60 avgångar från Pargas under ett dygn. Den mindre färjan mellan Nagu och Korpo har enligt tibtabellen också 60 avgångar från Nagu men klockan 23.00-05.00 på morgonen måste färjan beställas, dvs. att färjan kör endast vid behov. Den nya hybridfärjan som togs i bruk under våren 2017, är den största landsvägsfärjan i hela Finland med en längd på 97,92 meter och med utrymme för cirka 90 personbilar. Detta är en stor

förbättring mot den gamla färjan från 1980-talet som hade kapacitet endast för cirka 66 personbilar. (Finferries, 2018). Bilköerna kan vara bevis på något positivt. Köerna visar att deltidsboenden, stugägare och turister är intresserade av skärgården. Skärgården behöver sommargästerna, t.ex. butikerna lever hela det kommande vinterhalvåret på sin försäljning från föregående sommar. Under sommarhalvåret har både orsbor, sommargäster och turister lidit av långa bilköer i färjefästena. Speciellt runt midsommar kan köerna vara flera kilometerlånga och väntetiden kan uppgå till flera timmar. Köandet beror främst på att sommargästerna och turisterna har ökat markant under de senaste 20 åren medan kapaciteten på landsvägsfärjorna inte ökar. De flesta landsvägsfärjorna är byggda under 1970- och 1980-talet och kapaciteten är uträknad efter den tidens trafik. (Mellberg, 2012).

För att bibehålla en levande skärgård behövs det ett kontinuerligt samarbete med fastlandet. Ett exempel på samarbete mellan skärgården och fastlandet är förkörsrätten till landsvägsfärjorna. Eftersom många fastboende i skärgården jobbar på en annan holme eller på fastlandet är de tvungna att använda landsvägsfärjorna för att ta sig till och från jobbet. Före och efter helger och under sommaren orsakar långa bilköer en lång väntetid. Detta kan orsaka förseningar till jobbet eller andra avtalade tider. Därför kan speciella förkörsrättsskyltar beviljas åt personer med stort behov av dem. (Mellberg, 2012).

Lagstiftningen ger vissa transporter och fordon rätt att använda förtursfilen som finns vid alla färjefästen. Till exempel ambulans, polis och brandkår är sådana som enligt lagen har rätt att använda förtursfilen. Dessutom kan närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finland bevilja special tillstånd för förkörsrätt under vissa speciella förutsättningar. (Närings-, trafik och miljöcentralen;, 2014).

För att få använda förtursfilen måste vissa kriterier uppfyllas. Permanent bosatta personer på Houtskär, Norrskata, Iniö och Karlö kan bli beviljade förkörsrätt eller så kan permanent bosatta personer på andra öar i Pargas, Kimitoön, Skåldö, Hitis, Rosala och Vartsala i Gustavs bli beviljade förkörsrätt för arbetsresor. Dessutom kan förkörsrätt beviljas om man bevisar att man är i tillräckligt stort behov av det t.ex. brådskande körningar i samband med bedrivande av en rörelse eller yrkesutövning, transport av livsmedel (vilka snabbt kan fara illa) eller övriga motsvarande orsaker. I vissa fall kan arbetsresor från fastlandet till skärgården också vara en tillräcklig grund. (Närings-, trafik och miljöcentralen;, 2014).

I den åboländska skärgården finns också en fungerande kollektivtrafik. Busstrafiken mellan Åbo och skärgården i Pargas sköts idag av Turun Linja-autoilijan Osakeyhtiö (TLO). Linjen

mellan Åbo och Houtskär har egna bussar och egna chaufförer som går under namnet ”skärgårdsbussen”. (Närings-, trafik och miljöcentralen;, 2014).

Under en vardag är det cirka sju avgångar från Korpo till Åbo och lika många tillbaka. Under en vardag går bussen cirka tre gånger till Houtskär och från Houtskär går den också tre gånger. (TLO, 2018). På vardagarna går det åtta avgångar från Dalsbruk och tillbaks från Åbo går det också åtta gånger. Busstrafiken på Kimitoön sköts av Vainion Liikenne. (Vainion liikenne, 2018).

8 Basservice och övrigt serviceutbud

För att kunna bo och leva i skärgården är tillgången till basservice en nödvändighet. Den har betydelse både för de permanent bofasta men också för fritidsboende. Basservicen är en viktig del för människors hälsa och välmående. Tyvärr har tillgången till service minskat i skärgården för de permanent bofasta utan vägförbindelse, trots skärgårdskommunernas skärgårdstillägg. Detta gäller även invånarnas service i glesbygderna. Behoven är inte likadana som i större samhällen och det är inte skäl nog att ordna sådan service i den omfattningen på öar med bara några få invånare som för öar med över 50 invånare. (Auri, 2010, s. 23-24). Kimitoöns välfärdsberättelse visar just på hur viktig effektiviseringen är för kommunens ekonomi. De största utgifterna är nämligen kommunens personalkostnader och det läggs stort fokus på vilka tjänster som kommunen själv skall producera och vilka som de skall köpa in. De lyfter även tillvägagångssätt vid pensioneringar och vid övriga avslutanden av tjänster inom kommunen. Då värderas ifall en omstrukturering av verksamheten kan vara möjlig eller inte. Trots sin litenhet anses Kimitoön ha en hög servicenivå och det beror delvis på det stora antalet fritidsboende som använder kommunens tjänster. (Kimitoön, 2017, pp. 6,38) För Pargas stad blir organisering av tjänster både dyrt och svårt eftersom det finns fast befolkning på 110 öar varav 98 av dessa öar saknar fast vägförbindelse. Men ändå visar kommunens ekonomi på positiva resultat. (Kuntaliitto, 2013, s. 3)

8.1 Primärvård

Det finns sju hälsostationer i Åbolands skärgård vilka erbjuder primärvårdstjänster till sina invånare. Tjänster som erbjuds är preventiv-, mödra-, och barnrådgivning samt primärvårdens läkar- och sjuksköterskemottagning. Vid vissa hälsostationer erbjuds även

mun- och tandvårdstjänster. I skolorna har eleverna tillgång till skolhälsovårdare, kuratorer, psykologer och skoltandläkare. (Kimitoöns kommun, 2018) (Pargas skärgårdsstaden, 2018).

Det finns två hälsostationer på Kimitoön samt ett hälsocentralsjukhus och inom Pargas stad finns fem hälsostationer, en för varje kommunedel. Det finns också tillgång till övriga hälso- och sjukvårdstjänster såsom laboratorium, diabetesmottagning, talterapi och fysioterapi. Inne i Pargas har man samlat de tjänster som rör barn och föräldrar i det så kallade familjehuset Ankaret. I familjehuset finns till exempel mödra- och barnrådgivning, talterapi, skolkuratorer och psykologer. (Pargas stad, 2018) (Kimitoöns kommun, 2018).

Inom Åboregionen finns det en gemensam samjour vid Åbo universitetscentralsjukhus, ÅUCS. Här vårdas akut sjuka patienter eller patienter som är i behov av specialistsjukvård för sina skador. Inom denna samjour erbjuds även jourtjänster inom tandvården, missbrukarvården och mentalvården. (ÅUCS, 2018).

8.2 Socialservice

Vid socialcentralerna finns det personal som arbetar med individers och familjers sociala problem och svårigheter. Genom att tillhandahålla tjänster som t.ex. rådgivning, utredning eller övriga stödåtgärder upprätthålls och främjas familjernas trygghet. I kommundelen Pargas finns den huvudsakliga socialcentralen och där arbetar socialsekreterare, socialarbetare och socialrådgivare. I de övriga kommundelarna Iniö, Nagu, Korpo och Houtskär finns en gemensam socialrådgivare inom området. På Kimitoön finns motsvarande socialcentral i Kimito och i Dalsbruk. (Kimitoöns kommun, 2018) (Pargas skärgårdsstaden, 2018).

De områden som socialservicen innefattar kan till exempel vara barnskydd, vårdnadsärenden, familjerådgivning, flyktingmottagning och missbrukarvård. Barnskyddet finns till för att stödja och hjälpa barn som har otrygga uppväxtförhållanden vilka i sin tur hämmar barnens utveckling. En stödåtgärd inom öppenvården kan då vara familjearbete där en familjearbetare stöttar och handleder familjen i det egna hemmet. Gällande arbetet inom flyktingmottagningen har Pargas stad en flyktinghandledare och Kimitoön har en flyktingkoordinator som handhar kommunernas flyktingfrågor. Deras uppgifter handlar om att skapa goda förutsättningar och möjligheter för dessa nyinflyttade medborgare att integreras i samhället. Flyktinghandledaren/flyktingkoordinatorm stödjer dem i praktiska

arrangemang och handleder dem vidare i kommunernas olika serviceformer. (Kimitoöns kommun, 2018) (Pargas skärgårdsstaden, 2018).

Inom missbrukarvården finns det två anställda missbrukskoordinatorer inom respektive kommun. Missbrukarvården har som fokus att förebygga och minska rusmedelsmissbruk och andra beroendeformer. Det kan handla om sex- eller spelberoende eller om drog- eller alkoholmissbruk. Stödtjänster som erbjuds är till för att främja missbrukarens funktionsförmåga och säkerhet men också de anhörigas. De olika stödtjänsterna kan vara öppenvårdens stödsamtal, olika stödformer i hemmet, poliklinikmottagning eller vård på anstalt. Den svenskspråkiga dygnetruntvården erbjuds vid Pixneklíniken i Malax vilken man själv kan ta kontakt med, men om man önskar finskspråkig vård behöver man först vara i kontakt med socialcentralen. För de med akut behov inom missbrukarvården står Åbo universitetscentralsjukhus för jourtjänsterna. (Kimitoöns kommun, 2018) (Pargas skärgårdsstaden, 2018).

Inom Åbolands familjerådgivning arbetar två familjerådgivare som erbjuder stödsamtal till föräldrar och familjer som av olika orsaker är i behov att extra stöd i familjerelaterade frågor. Hit kan man komma utan remiss om man känner oro för sitt barns mående eller om föräldrarna själva har egna relationsbekymmer. Till Kimito kommer familjerådgivarna en gång i veckan och under tre dagar finns de i Ankarhuset i Pargas. (Kimitoöns kommun, 2018) (Pargas skärgårdsstaden, 2018). Servicen kan tänkas vara orättvis och ojämnt fördelad men Kimitoön har hälften färre invånare än Pargas stad som dessutom inbegriper fler öar. I övrigt kan tillgången till socialservice upplevas god men det är klart att förutsättningarna inte är detsamma då man bor på en ö utan fast vägförbindelse.

8.3 Dagvård och skolor

Det finns runt nitton daghem och sex gruppfamiljedaghem och tre lekparkar i Åbolands skärgård. Därtill finns flertalet familjedagvårdare inom kommunerna som erbjuder dagvård främst i sina privata hem. Kimitoön har fem svenskspråkiga daghem och ett privat nyöppnat familjedaghem. På Silva daghem som ligger i Kimito erbjuds kvälls-, natt- och helgvård till de familjer som har behov av det. Silva daghem erbjuder även förskoleundervisning på finska. Under hösten 2016 och till slutet av år 2017 har Kimitoöns daghem och familjedagvård deltagit i ett projekt som heter *Du med naturen*. Det är ett projekt som har som mål att utveckla verksamhetskulturen och lärmiljöerna inom småbarnspedagogiken. Personalen har fått utbildning i utomhuspedagogik och bakgrunden

till projektet är forskning som visar på utomhusverksamhetens positiva inverkan på barns psykiska och fysiska hälsa. (Kimitoöns kommun, 2018) (Kimitoön, 2017, s. 12) (Pargas skärgårdsstaden, 2018).

Pargas stad har elva svenskspråkiga och tre finskspråkiga daghem. I Pargas stad finns också fem gruppfamiljedaghem vilka tre är svenskspråkiga och två är finskspråkiga samt tre svenskspråkiga lekparker. På öarna Korpo, Nagu, Houtskär och Iniö finns ett svenskspråkigt daghem på vardera ö och lekparker finns på Nagu, Utö och i Pargas. De övriga daghemmen och gruppfamiljedaghemmen finns i Pargas omnejd. (Kimitoöns församling, 2018) (Pargas skärgårdsstaden, 2018).

I Åbolands skärgård finns det tjugotvå grundskolor och tre gymnasier. Kimitoön har sju grundskolor varav fem är svenskspråkiga och två är finskspråkiga. I de svenskspråkiga grundskolorna går det cirka 460 elever och i de finskspråkiga grundskolorna går det cirka 150 elever och i genomsnitt räknar man att det går cirka 15 elever per skolklass. I Kimito finns också ett gymnasium, Kimitoöns gymnasium, vilken har ett samarbete med Axxells yrkesutbildning. Detta samarbete möjliggör ett större utbud för eleverna gällande språkstudier, språkresor och distansstudier i gymnasiet. I Pargas stad finns ett femtontal grundskolor varav nio är svenskspråkiga och sex är finskspråkiga samt ett finskspråkigt gymnasium och ett svenskspråkigt gymnasium. Skärgårdsöarna Iniö och Houtskär har en varsin svenskspråkig grundskola medan det på Korpo finns en svensk- och finskspråkig grundskola. Nagu däremot har både en svenskspråkig grundskola och en finskspråkig grundskola. (Kimitoöns kommun, 2018) (Kimitoön, 2017, s. 12) (Pargas skärgårdsstaden, 2018). På de skärgårdsöar utan fast vägförbindelse som finns i Finland är det totalt 334 barn i årskurserna 1-9. Trots att både elevantal och antal skolor minskat i havsskärgården så har det inte gjort det i lika snabb takt som i övriga Finland. (Auri, 2010, 24). Men sett till det tidigare antalet skolor har skolorna i skärgården under de senaste årtiondena trots allt minskat med en fjärdedel. (Linkama, et al., 2016, s. 12).

I *Trafiktjänsterna i skärgårdshavets* rapport (2016, s. 4) framkommer det att skärgårdsbefolkningen åldras och att andelen barnfamiljer minskar. På ungefär en fjärdedel av öarna utan vägförbindelse finns fastboende som är över 65 år gamla. Befolkningsprognosen för Pargas stad bekräftar motsvarande tendenser där andelen 65-åringar ökar medan medelålders människor och andelen barn minskar. (Kuntaliitto, 2013, s. 2). Denna utvecklingstrend kunde man hypotetiskt tänka sig att påverkar daghemmens och

skolornas existens i skärgården. Det är således inte ekonomiskt försvarbart för kommunerna att driva och upprätthålla sådan service till sina kommuninvånare om efterfrågan minskar. Sammanslagningar och nedläggningar av daghem och skolor får sedan i sin tur andra konsekvenser för kommuninvånarna. Det leder till sämre förutsättningar för barnfamiljerna som troligen får längre att skjutsa barnen och resvägen till skolan blir längre och kanske mer omständiga med tanke på eventuella tidtabeller att förhålla sig till.

8.4 Räddningstjänster

Kommundelen Pargas är den enda som har en yrkesbrandkår, resten av Åboland sköts verksamheten av frivilliga brandkårer (FBK) och avtalsbrandkårer. En stor del av larmsystemet inom räddningsväsendet är de frivilliga brandkårerna som har ett tätt samarbete med räddningsverket. De frivilliga brandkårerna har ett avtal med räddningsverket och kallas därför avtalsbrandkårer. Inom Åboland finns det 67 stycken avtalsbrandkårer. Några av dessa avtalsbrandkårer är Nagu FBK, Korpo FBK, Kustavin VPK, Hitis FBK och Kaks Kerran VPK. Speciellt i glesbygden är det oftast avtalsbrandkårerna som rycker ut först i samband med en brand. Alla avtalsbrandkårer har ett eget dejour system för att garantera att det alltid ska finnas manskap tillgängligt. (TURKU, 2018).

Idag är det även populärt att ha FBK som en hobby. De flesta kårerna har en egen ungdomsavdelning, larmavdelning och några har även en egen damavdelning. Dessutom har Pargas FBK en veteranavdelning. Larmavdelningen är den avdelning som deltar i verkligt släckningsarbete. De flesta larmavdelningar ordnar övningar en gång i veckan eller varannan vecka. Meningen med dessa övningar är att öva på olika situationer som kan tänkas uppkomma. Årligen övar man på bilolyckor, lägenhetsbränder och olyckor till sjöss. Vem som helst över 16 års ålder får delta i dessa övningar. Kåren ordnar dessutom möjlighet till olika utbildningar. Efter den första grundkursen får man sedan delta i verkligt släckningsarbete. Ungdomsavdelningen riktar sig till 10-16 åriga barn. Meningen med dessa övningar är att utbilda barnen i brandsäkerhet. Barnen övar också på liknande saker som larmavdelningarna men på en enklare nivå. Vid 16 års ålder kan barnen bli uppflyttade till larmavdelningen. (Åbolands brandkårsförbund rf, 2018).

8.5 Livsmedel och övrig försäljning

Det finns fortfarande en del små lanthandlar kvar ute i den åboländska skärgården. Men under de senaste årtiondena har de minskat till under tio stycken. Skärgårdsbutikerna är oftast små lanthandlar som har det tufft med konkurrensen i jämförelse med de stora butikskedjorna som finns på fastlandet. På fastlandet finns specialbutiker och ett större utbud som skärgårdsbutikerna har svårt att både till utbudet och prismässigt konkurrera med. (Linkama, et.al. 2016, s. 5). I Nagu, Houtskär och Korpo har kommuninvånarna varsin livsmedelsbutik medan Pargasborna har ett större utbud av både livsmedelsbutiker, bensinstationer och övriga försäljningsställen. Under sommarhalvåret finns fler lanthandlar och liknande att tillgå. Till exempelvis Iniöbornas lanthandel & gästhamn slår upp portarna under sommarmånaderna. På Kimitös fastland finns flertalet livsmedelsbutiker; i Dragsfjärd, Kimito och Dalsbruk men också på öarna Hitis och Kasnäs. Även Kimitoöns invånare har ett större utbud av lanthandlar, gästhamnar och diverse försäljningsställen under sommaren. De flesta livsmedelsbutiker ombesörjer även posttjänster till sina invånare. (Pargas skärgårdsstaden, 2018; Kimitoön, 2018). Postutdelningen sker i samband med person- och varustransporter under vardagarna förutsatt att det finns landsväg eller färjeförbindelse som trafikerar minst fem dagar i veckan. Om färjeförbindelserna är färre än fem dagar i veckan då måste posten delas ut minst en gång per vecka. (Linkama, et al., 2016, s. 5).

8.6 Mat- och serveringsställen

Både Pargas stad och Kimitoön har restauranger och caféer som har öppet året om men under sommaren är utbudet mycket större. Under sommaren öppnas diverse serverings- och försäljningsställen i anslutning till det tjugotal gästhamnar som finns i de båda kommunerna tillsammans. Under resterande del av året är största utbudet av matställen koncentrerat till respektive centrum där det finns olika slags restauranger, pizzerior och kiosker. Men även utanför centrum och på öarna finns en och annan matservering. (Kimitoöns kommun, 2018) (Pargas skärgårdsstaden, 2018). Men på sommaren väcks skärgården till liv igen för då kommer turisterna och alla fritidsboende flyttar ut till sina stugor. Efterfrågan på mat- och serveringsställen blir självklart större och flertalet företagare ser ekonomisk vinning i att hålla öppet under sommarmånaderna. (Pargas skärgårdsstaden, 2018).

8.7 El- och datanät

På 1940-talet började staten ge sitt understöd till byggandet av elnät ute i skärgården. Men så sent som under 1980-talet och 1990-talet fick endel öar i Egentliga Finlands yttre skärgård elektricitet. Idag finns elektricitet i skärgården på mer än hälften av öarna utan fast vägförbindelse och på de flesta av dessa öar med elektricitet finns även fast telefon. På skärgårdsöarna utan fast vägförbindelse har var tredje ö bredband med internetuppkoppling. Under de kommande åren väntas staten bygga ut skärgårdens datanät ytterligare och målsättningen är att uppnå dataförbindelser på upp mot 100 MB i de flesta glesbygdsområden. (Auri, 2010).

Idag är datakommunikationsförbindelser en förutsättning för företagsamhet och distansarbete. Det ökande antalet distansarbetare som förvärvsarbetar från sina fritidsboenden uppgick till var tionde stuga år 2015. Begränsningar på stugor såsom bristande och långsamma datakommunikationsförbindelser försvårar självfallet distansarbete. År 2015 hade endast 29 % av stugorna fast internetuppkoppling. Erfarenheter visar att trots olika projekt för utbyggnad av bredband så står skärgården utanför och detta behöver säkerställas med statliga finansieringar för ytterligare utveckling. (Linkama, et al., 2016, s. 34).

8.8 Övriga tjänster

De öar som saknar fast vägförbindelse har svårigheter att få allmänna vatten- och avloppsledningar till hushållen. Det medför att endast en tiondel av öarna har kopplats till det allmänna vattenledningsnätet och två procent har tillgång till det allmänna avloppssystemet. Detta betyder att en stor del av invånarna behöver ha egna brunnar. Men system för avfallshantering finns på runt 13 procent av öarna. (Auri, 2010, s. 22).

På de öar som har över 50 invånare finns kommunens service på var femte ö. Att det är så få kommunala serviceställen skulle troligen kunna förklaras med att flera tjänster nu istället sköts elektroniskt men också att tjänsterna kanske blivit mångsidigare. (Auri, 2010, s. 24). I Pargas finns Servicepunkten som är ett serviceställe som kommunen handhar. Här finns en kundterminal och tillgång till en servicerådgivare. Servicerådgivaren kan bistå invånarna med sin expertis att hitta de olika myndigheternas elektroniska tjänster. Förutom att få hjälp med de digitala tjänsterna så finns här även myndighetsblanketter till förfogande med möjlighet att sedan lämna in dem. (Pargas skärgårdsstaden, 2018).

I Pargas stad finns det apotek i Pargas, Nagu och Korpo medan Iniö och Houtskär tillhandahåller medicinskåp. Samtliga apotek och medicinskåp har öppet under vardagarna och Iniö medicinskåp har även öppet på lördagar. På Kimitoön finns det tre apotek; Kimito, Dragsfjärd och Västanfjärd, vilka har öppet måndag till lördag förutom filialapoteket i Västanfjärd som har begränsade öppethållningstider. (Pargas stad, 2018).

9 Fritid

Skärgårdsbor som bor på öar utan fast vägförbindelse visar på ett stort intresse för förenings- och kulturliv. Uppemot 12 procent av öarna visar på aktivitet. Deltagandet stärker invånarnas samhörighet och främjar välmående vilket gynnar de fastboende men också de fritidsboende. (Auri, 2010, p. 21) Inom Kimitoöns kommun är ungefär hälften av invånarna med i någon slags föreningsverksamhet, vilket är högre än genomsnittet för kommuner i motsvarande storlek. De föreningar som är mest populära är idrotts- och motionsrelaterade men också byföreningar eller olika slags arbetsrelaterade föreningar är aktuella. (Kimitoöns kommun, 2018).

9.1 Kultur- och föreningsverksamhet

Alla tidigare kommundelar i Pargas stad har tillgång till ett varsitt bibliotek. På Kimitoön finns fyra bibliotek; i Kimito, Dalsbruk, Västanfjärd och Hitis. Andra kulturella utbud är Kimitoöns vuxeninstitut som anordnar flertalet kurser för sina invånare. Där erbjuds olika kurser inom olika områden för både den yngre och den äldre generationen. Likaså erbjuder Pargas stad sina invånare kurser vid sitt medborgarinstitut. (Pargas stad, 2018) (Kimitoöns kommun, 2018).

Barn och unga i skärgården har gott om valmöjligheter för deltagande i olika slags fritidsaktiviteter. Det finns sysselsättning och verksamhet inom många olika områden. Det kan handla om flertalet olika idrotts-, ungdoms- eller intresseföreningar. Inom idrotten kan nämnas friidrott, fotboll, badminton, handboll, golf, judo, innebandy och ishockey. Uppemot tjugotalet lokala ungdomsföreningar finns registrerade och även andra föreningar som 4 H eller scoutverksamhet finns representerade. För föräldrar eller annan vårdnadshavare finns möjlighet till deltagande i hem- och skola föreningar och övriga föräldraföreningar. (Pargas stad, 2018) (Kimitoöns kommun, 2018).

Folkhälsan har upp uppemot tio olika föreningsverksamheter i kommunerna Pargas stad och Kimitoön (Folkhälsan i Finland, 2018). I Pargas finns det till exempel två daghem i Folkhälsans regi och på Kimitoön handhar Folkhälsan flertalet badstränder och under vintertid sköter föreningen bland annat om uthyrningen av vintersportsutrustning. (Pargas skärgårdsstaden, 2018) (Kimitoöns kommun, 2018).

Återkommande inslag som aktiverar flertalet skärgårdsbor är det traditionella midsommarfirandet samt Pargas marknadsdagar. Marknadsdagarna pågår i tre dagar under juni månad med tillhörande försäljning och uppträdanden. Under juli månad är det fest i Qviflax (Nagu) där det ordnas allsång samt andra professionella uppträdanden men vill man hellre lyssna till barockmusik får man vänta tills Pargas barockfestivalen ordnas i oktober. De som uppskattar träsmide eller smyckeskunst kan förslagsvis besöka sommarutställningen Mare i Stentorp, Pargas. På Lemlaxön i Pargas kan skärgårdsborna sedan år 1996 stoltsera med en egen vingård som förutom vinframställning och försäljning också ordnar vinprovningar och övriga mindre tillställningar. (Pargas skärgårdsstaden, 2018).

På Kimitoön finns nordens högsta fyr som är belägen på Bengtskär som ligger långt ute i skärgårdshavet. I anslutning till fyren finns ett museum, café och övernattningsmöjligheter. Förutom museet på Bengtskär finns ett flertal andra museer som friluftsmuseet Sagalund i Kimito, vikingamuseet i Rosala och bruksmuseet i Dalsbruk. Även här på Kimitoön ordnas det musikfestivaler och andra musikföreställningar som till exempel Kalkholmsfestivalen, Baltic Jazz och festival Norpas. (Kimitoöns kommun, 2018) (Pargas stad, 2018) (Kimitoön, 2017). Skärgårdsborna visar på stor aktivitet inom föreningslivet och skärgården erbjuder ett varierat kulturellt utbud med något för kanske alla smaker. I Pargas stad finns 1 052 stycken registrerade företag vilket betyder att närmare 7 % av den totala befolkningen är företagare om man tänker sig en person per företag. (Pargas skärgårdsstaden, 2018).

9.2 Kyrkor och församlingar

I kommunen Pargas stad finns Väståbolands församling som är en samfällighet med den svenska församlingen och den finska församlingen. Det är två självständiga och separata församlingar med respektive verksamheter. I Väståbolands svenska församling ingår Pargas församlingsdistrikt och kapellförsamlingar i Houtskär, Korpo, Iniö och Nagu. Samtliga församlingar har sin egen kyrka och verksamheter och de erbjuder olika slags aktiviteter för

både unga och gamla till exempel söndagsskola, barnkörer, sångkörer för vuxna och familjecafé. (Väståbolands församling, 2018).

I Kimitoöns församling finns kapellförsamlingar i Dragsfjärd, Hitis, Västanfjärd och Kimito. Dessa kapellförsamlingar har sin egen kyrka och olika verksamheter. De erbjuder flertalet olika aktiviteter för barn och vuxna. För barn ordnas det till exempel scoutverksamhet, kockgrupper, barnkör, barnorkester och orgelgrupp. För vuxna finns det bland annat körer, missionsstudiecirkel och diakonins syförening. (Kimitoöns församling, 2018) Församlingarna i Åbolands skärgård har ett brett utbud av aktiviteter för sina församlingsmedlemmar. Det är mestadels musik- och sånggrupper men också matlagning eller scoutverksamhet finns som alternativ för intresserade barn. (Kimitoöns församling, 2018).

10 Diskussion och kritisk granskning

Syftet med detta arbete var att kartlägga skärgårdsfamiljernas livsvillkor i Åboland och jämföra hur skärgårdsfamiljernas livsvillkor såg ut jämfört med resten av landets familjer. Livsvillkoren kartlades utifrån faktorerna; hälsa och välfärd, familjen och livsmiljön, sysselsättning och arbetsmöjligheter, förbindelser, basservice och övrigt serviceutbud samt fritid. Skärgården står inför samma utmaningar som resten av landet, men samma utmaning kan se helt annorlunda ut för skärgårdsborna. Skärgårdstrafiken är till exempel helt beroende av färjor och förbindelsebåtar medan något motsvarande inte existerar på fastlandet. En annan utmaning för skärgården är dagens åldersstruktur. Över 65-åriga ökar medan den arbetsföra befolkningen och barnen minskar. Befolkningsutvecklingen har varit negativ ända sedan 1980 och skärgårdens befolkning minskar snabbare än i resten av landet. På ett år föds det cirka 50 barn medan cirka 100 personer dör. I fråga om sysselsättning, arbetsplatser och utbildningsnivå ligger skärgården på samma nivå som resten av landet. Dock är kommunala och statliga jobb vanligare i skärgården än på fastlandet. Trots stigande arbetslöshet i skärgården når den ändå inte upp till samma nivå som i övriga Finland. Vardagen för skärgårdsfamiljer är nuförtiden ganska lik den hos familjer på fastlandet, detta beror troligen på den teknologiska utvecklingen. Den teknologiska utvecklingen har också bidragit till att många skärgårdsbor har möjlighet att jobba på distans. Trots att invånarna på öarna är få finns det ett brett utbud av fritidssysselsättning för personer i alla åldrar. Jämförelser av livsvillkoren och forskningsresultaten med resten av Finland har gjorts där det varit möjligt, dock har resultaten varit svåra att jämföra pga bristande tidigare forskning.

Majoriteten av data som använts är taget från Institutet för hälsa och välfärd samt från kommuners hemsidor, välfärdsberättelser och från statistikcentralen. Källorna i sig själva är tillförlitliga men de flesta uppgifterna kan redan vara några år gamla. För att säkerställa ett gott etiskt förhållningssätt och god etik i den data som använts har arbetet strävat efter så nya och dagsaktuella källor som möjligt.

Detta arbete är ett projekt med ambition om att det ska undersökas vidare på livsvillkoren i skärgården och att detta arbete fungerar som bas. Önskvärt vore vidareforskning där man intervjuar skärgårdsfamiljerna för att kunna dokumentera deras åsikter och upplevelser. Vidareforskning om finska skärgårdsfamiljer skulle också behövas eftersom det finns bristfällig information om finska skärgårdsfamiljer.

Källförteckning

Altenburg, M. T. o.a., 2013. Longer sleep - Slimmer kids: The ENERGY-Project. *Google scholar*, 19. 03..

ANM, 2007. *Arbetsförmedlingens förmedlingsstatistik; Arbetslösa arbetssökande och deras andel av arbetskraften per kommun*. [Online]
<https://tem.fi/sv/statistisk-rapport>
 [Använd 15. 02. 2018].

ANM, 2015. *Arbetsförmedlingens årsstatistik*, u.o.: Arbetsförmedlingen.

ANM, 2016. *Arbetsförmedlingens årsstatistik*. [Online]
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/79318>
 [Använd 15. 2. 2018].

ANM, 2017. *Arbetsförmedlingsstatistik; Arbetslösa arbetssökande och deras andel av arbetskraften per kommun*. [Online]
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160508>
 [Använd 15. 02. 2018].

Auri, E., 2010. *Permanent bebodda öar utan fast vägförbindelse*, u.o.: Arbets- och näringsministeriet.

Björkström-Jung, D. o.a., 2017. *Morgondagens skärgårdskvinnor*. [Online]
<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/128534/Morgondagens%20skargardskvinnor.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
 [Använd 2018].

Charlotta, 2016. *Överlevnadsguiden: Ta kontroll över din egen inre trygghet*. [Online]
<http://www.overlevnadsguiden.se/sjalvfortroendesjalvkansla/ta-kontroll-over-din-egen-inre-trygghet/>
 [Använd 2018].

Finferries, 2018. *finferries.fi*. [Online]
<http://www.finferries.fi>
 [Använd 2018].

Finlex;, 1981. *Finlands författningssamling; Lag om främjande av skärgårdens utveckling 494/1981*. [Online]
<https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/1981/19810494?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=494%2F1981>
 [Använd 04. 02. 2018].

Finlex, 1981. *Finlex; Lag om främjande av skärgårdens utveckling*. [Online]
<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1981/19810494>
 [Använd 2018].

Folkhälsan i Finland, 2018. *Folkhälsan*. [Online]
<https://www.folkhalsan.fi/foreningar/foreningar-i-aboland/>
 [Använd 2018].

Forsberg, C. & Wengström, Y., 2013. *Att göra systematiska litteraturstudier*.
 Stockholm: Natur och Kultur.

Forskningssetiska delegationen, 2013. *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland*, Helsingfors: Forskningssetiska delegationen.

FOS, 2017. *Finlands officiella statistik: Familjer*. [Online]
 : https://www.stat.fi/til/perh/index_sv.html
 [Använd 2018].

Fredriksson, A.-L., 2010. Post varje vardag även framövet. *Svenska Yle*.

Frisk, L., 2018. Vandafamiljen vill byta stadsmiljön mot skärgårdslivet i Houtskär – "Här mår barnen bra". *Svenska YLE*.

Grosse Julia, 2012. *Kommer tid kommer tillit*, u.o.: u.n.

Gustavsson, L. o.a., 2018. *Delaktighetsfrämjande familjeintervjuer*, Åbo: Yrkehögskolan Novia.

Hoffman, L., 2012.. *Svenska Yle*, 28. 5..

Hupa, V., 2018. Slaget efter tolv om barnskyddskrisen i Pargas: "Auktoritär ledarskapskultur" - "Den värsta kris jag upplevt under 25 år som kommunalpolitiskt aktiv. *Svenska YLE*.

I samma båt, 2014. *I samma båt r.f; utvecklingsstrategi för 2014-2020*. [Online]
<http://www.sameboat.fi/materiaalipankki/?lang=sv>
 [Använd 2018].

Institutet för hälsa och välfärd, 2014. *THL*. [Online]
<https://thl.fi/fi/web/folksjukdomar/allman-information-om-folksjukdomar>
 [Använd 2018].

Institutet för hälsa och välfärd, 2017. *thl.fi*. [Online]
<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kansallinen-finterveys-tutkimus>
 [Använd 2018].

Institutet för hälsa och välfärd, 2017. *Välfärdskompassen*. [Online]
<https://www.hyvinvointikompassi.fi/sv/web/hyvinvointikompassi/>
 [Använd 2018].

Jacobsen, D. I., 2012. *Förståelse, beskrivning och förklaring*. 2:1 red. Lund: Studentlitteratur AB.

Jord- och skogsbruksministeriet, 2017. *Skärgårdsprogrammet 2017-2019 6A*, Helsingfors: Jord-och skogsbruksministeriet.

- Kimitoön, 2017. *Välfärdsberättelse 2017-2021*. [Online]
http://www.kemionsaari.fi/files/1150/Valfardsberattelse_2017-2021.pdf
 [Använd 2018].
- Kimitoöns församling, 2018. *Kimitoöns kommun; barn och skola*. [Online]
<http://www.kimitoon.fi>
 [Använd 23. 02. 2018].
- Kimitoöns församling, 2018. *Kimitoöns församling*. [Online]
<http://kimitoonsforsamling.fi/>
 [Använd 2018].
- Kimitoöns kommun, 2018. *Kimitoöns kommun; Hälsa och välbefinnande*. [Online]
<http://www.kimitoon.fi>
 [Använd 23. 02. 2018].
- Kimitoöns kommun, 2018. *Kimitoöns kommun; Se och gör*. [Online]
<http://www.kimitoon.fi>
 [Använd 23. 02. 2018].
- Kimitoöns kommun, 2018. *Kimitoöns kommun; företagande och sysselsättning*.
 [Online]
<http://www.kimitoon.fi>
 [Använd 23. 02. 2018].
- Kristensson, J., u.d. *Handbok i uppsatsskrivande och forskningsmetodik för studenter inom hälso- och vårdvetenskap*. u.o.:u.n.
- Kuntaliitto, 2013. *Pargas välfärdsberättelse*. [Online]
http://www.pargas.fi/html/dynasty/sv_SE/kokous/20174255-6-1.PDF
 [Använd 2018].
- Lehtinen, N., Ståhl, T. & Saaristo, V., 2012. Poissaolot ja niiden seuranta. *Kasvatus*, Volym 1, pp. 56-62.
- Lehto, J. E. & Uusitalo-Malmivaara, L., 2013. Sleep-related factors: associations with poor attention and depressive symptoms. *Child: care health and development*, .25 .2, pp. 419-425.
- Liikennevirasto, 2017. *Liikenneonnettomuudet maanteillä vuonna 2016*, u.o.:
 Liikennevirasto.
- Linkama, E. o.a., 2016. *Trafiktjänsterna i Skärgårdshavet och Finska viken; Lägesbild*, u.o.: Närings-, trafik- och miljöcentralen.
- Linkoranta, T., 2010-2015. *Egentliga Finlands program för lokal utveckling*, u.o.:
 Egentliga Finlands Byar rf.
- Lolax, D., 2016. Fastighetschef: Pargas hyror är ohållbara. *Gamla Åbounderrättelser*.
- Lundqvist, N., 2018. Färre brott i sydvästra Finland i fjol – men ökningen av sexuellt våld och grova drogbrott oroar polisen. *Svenska YLE*, 30. 01..

Luopa, P. o.a., 2014. *Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000-2013. kouluterveyskyselyn tulokset*, u.o.: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Mellberg, B., 2012. Vad bra att vi har färjkoer!. *Åbo Underrättelser*, 02. 06..

MLL, 2017. *Mannerheimin lastensuojeluliitto; Väkiälta perheessä*. [Online] <https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/vakivalta-perheessa/> [Använd 2018].

Nationalencyklopedin, u.d. *NE*. [Online] <https://www.ne.se/info/> [Använd .4 2018].

Nurmela, K. o.a., 2018. Identification of Depression and Screening for Work Disabilities among Long-Term Unemployed People. *Int J Environ Res Public Health*, 03. 05..

Nylund, M., 2015. "Vi rör inte Nagu högstadium - åtminstone inte på ett år. *Svenska Yle*.

Närings-, trafik och miljöcentralen;, 2014. *Närings-, trafik och miljöcentralen; Förförsvrt till färjor*. [Online] <http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/58666/My%C3%B6nt%C3%A4misohjeet+05112014+sv.pdf/c664bb2e-e0dc-4169-af13-4619181b71dc> [Använd 2018].

Pargas skärgårdsstaden, 2018. *Pargas skärgårdsstaden; Kommuninfo*. [Online] <http://www.pargas.fi> [Använd 21. 02. 2018].

Pargas skärgårdsstaden, 2018. *Pargas skärgårdsstaden; tjänster*. [Online] <http://www.pargas.fi> [Använd 21. 02. 2018].

Pargas stad, 2018. *Pargas skärgårdsstaden*. [Online] <http://www.parainen.fi/web/sv SE/> [Använd 2018].

Repetti, L. R., Taylor, E. S. & Seeman, E. T., 2002. Risky Families: Family Social Environments and the Mental. *Psychological Bulletin*, 128(2), pp. 330-366.

Ronström, O., 2016. *Öar och öighet*. 1 red. u.o.:Carlsson.

Sourander , A. o.a., 2012. Changes in adolescents mental health and use of alcohol and tobacco: a 10-year time-trend study of Finnish adolescents. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 21. 12., pp. 665-671.

Statistikcentralen;, 2007. *Statistikcentralen; statistisk årbok*. [Online] http://www.stat.fi/tup/julkaisut/taulukkopalvelut_sv.html [Använd 18. 02. 2018].

Statistikcentralen, 2012. *Statistikcentralen; statistisk årsbok*. [Online]
http://www.stat.fi/tup/julkaisut/taulukkopalvelut_sv.html
 [Använd 21 02. 2018].

Statistikcentralen, 2017. *Statistikcentralen; statistisk årsbok*. [Online]
http://www.stat.fi/tup/julkaisut/taulukkopalvelut_sv.html
 [Använd 18. 02. 2018].

SVT, 2016. *Suomen virallinen tilasto (SVT)*. [Online]
https://www.stat.fi/til/ksyyt/2016/ksyyt_2016_2017-12-29_kat_006_fi.html
 [Använd 2018].

SVT, 2018. *Suomen virallinen tilasto: Rikos- ja pakkokeinotilasto*. [Online]
https://tilastokeskus.fi/til/rpk/2014/15/rpk_2014_15_2015-05-28_tie_001_fi.html
 [Använd 2018].

THL, 2018. *Terveysten ja hyvinvoinnin laitos; Vanhempien alkoholin riskikäyttö*. [Online]
https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/aitiys_ja_lastenneuvola/paihdeyto-neuvolassa/vanhempien-alkoholin-riskikaytto
 [Använd 2018].

TLO, 2018. *TLO; Saaristobussi*. [Online]
<http://tlo.fi/reitit-ja-aikataulut/saaristobussi/>
 [Använd 2018].

turku.fi, 2018. *Turku.fi;service*. [Online]
<https://www.turku.fi/sv/service/avtalsbrandkarer>
 [Använd 2018].

UNICEF, 2013. *Child well-being in rich countries*, u.o.: UNICEF.

Vainion liikenne, 2018. *Vainion Liikenne*. [Online]
<https://www.vainionliikenne.fi/sv/reitit-ja-aikataulut>
 [Använd 2018].

Wikimedia Commons, 2014. *Wikimedia Commons; Karta över Finlands landskap*. [Online]
[: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Finland_ISO_3166-2_Regions_Map.svg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Finland_ISO_3166-2_Regions_Map.svg)
 [Använd 01. 05. 2018].

World Health Organisation, 1948. *World Health Organisation*. [Online]
[: http://www.euro.who.int/en/home](http://www.euro.who.int/en/home)
 [Använd .4 2018].

Västabolands församling, 2018. *Västabolands församling*. [Online]
 Available at: <http://www.vafo.fi/vastabolands-svenska-forsamling>
 [Använd 10. 03. 2018].

Åbolands brandkårsförbund rf, 2018. *Åbolands brandkårsförbund*. [Online]
<http://abbf.fi/sv/startsidea/>
 [Använd 2018].

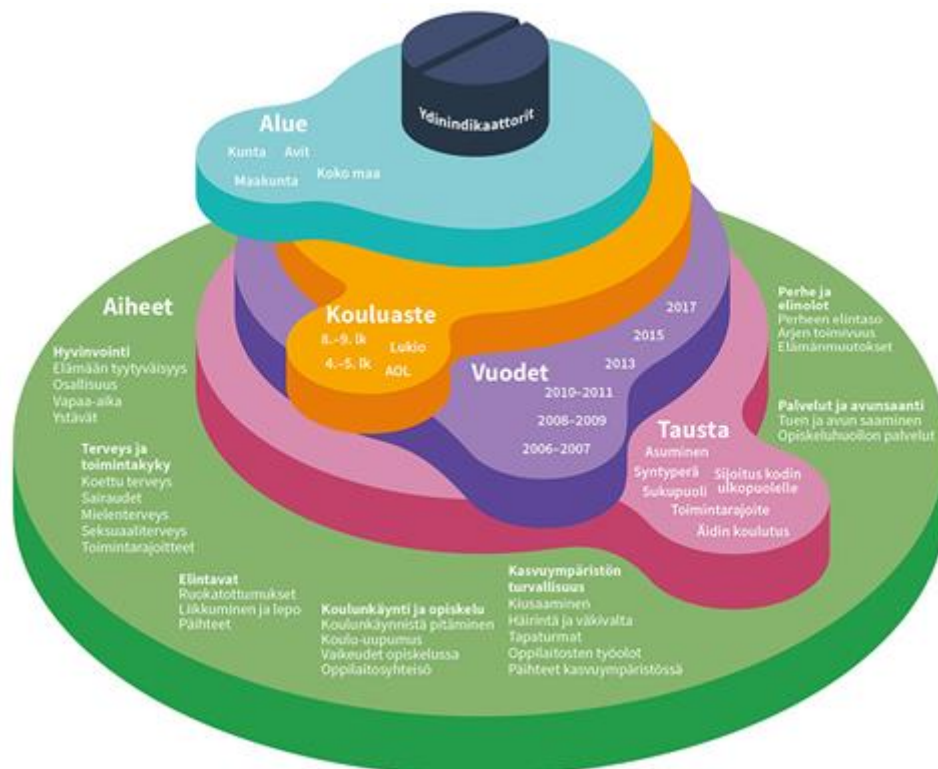
ÅUCS, 2018. *Åbo universitetscentralsjukhus; Jour.* [Online]
<http://www.vsshp.fi/sv/Sidor/default.aspx>
[Använd 06. 04. 2018].

Figurförteckning

Figur 1: Modell som utvecklas för detta arbete.....	2
Figur 2: Karta över Finlands landskap där nr 19 illustrerar landskapet Egentliga Finland (Wikimedia Commons, 2014)	6
Figur 3: Karta över skärgårdskommunerna Pargas stad och Kimitoön som hör till Åbolands skärgård (I samma båt - samassa veneessä r.f. ry., 2014, 35).....	8

Tabellförteckning

Tabell 1. Tabell över sökord.....	5
-----------------------------------	---

THL:s modell för hälsa och välfärd